

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- ZA VSA PODROČJA ENAKO BREME, str. 2
- NE NA ŠKODO VZGOJE IN UČITELJA, str. 3
- Z MATERINŠČINO NE SMEŠ BARANTATI, str. 3
- PRIPRAVA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA VZGOJITELJEV PREDŠOLSKIH OTROK, str. 4
- UČITELJU VISOKO IZOBRAZBO, str. 4
- ZAVZETO DELO IN NOVE SPODBUDE, str. 5
- VARČEVANJE — DEL SPLOŠNE KULTURE MLADIH, str. 6
- PRIHODNOST IZOBRAŽEVANJA, str. 7
- POPRAVNI IZPIT JE NUJEN, str. 8
- VZGOJITI KULTURO PROSTEGA ČASA, str. 9

Jakuš Zlatko (Jugoslavija): Drevesa I, 1982, akvatinta in bakrorez — 15. grafični bienale 1983 v Ljubljani

Kako varčevati, da ne bo škode?

Aktiv komunistov o varčevalnih ukrepih

Že prve razprave o varčevalnih ukrepih v šolstvu niso zbujele upanja, da bo mogoče do začetka šolskega leta zadovoljivo in strokovno utemeljeno izpiliti predloge, ki jih je pred letošnjimi počitnicami dala v razpravo skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije, še manj verjetno pa je, da bo nekatere, čeprav kratkoročne, mogoče uresničiti že v tem šolskem letu. Po prvih podatkih je manjkalo za usmerjeno izobraževanje 400 milijonov (pozneje se je ta številka zmanjšala kar za polovico), te pa naj bi zbrali s »kratkoročnimi in dolgoročnimi ukrepi, ki so v resnici ukrepi z dolgoročno veljavo in učinki«. Čas večjih in manjših posegov torej, ki pa zadevajo delavce v šolah, učence, študente in starše, ukrepov, ki naj bi pomagali uskladiti potrebe z možnostmi, hkrati pa pripomogli — teoretično je tako zamiš-

ljeno — da se dosežena raven v šolstvu, kljub temu da bo denarja manj — predvsem po vsebini in kakovosti ne bi bistveno zniževala.

Zahteve po varčevanju ne priznajo nikomur. Vemo, da je bilo že od nekdaj tako, pa tudi to, da je iskanje rezerv v šolstvu velikokrat zašlo v skrajnost. Zato je izdelava kakršnihkoli priporočil na tem področju ali ukrepov tem bolj odgovorno delo; pri tem je prav gotovo treba upoštevati, kakšen je gmotni položaj delavcev v vzgoji in izobraževanju in tudi to, koliko je bilo doslej na njihov račun že privarčevanega.

Sestavljalcem ukrepov pa tokrat res ni mogoče »očistiti«, da so ravnali premišljeno. Da bi privarčevali v šolstvu denar, so predložili ukinjanje nekaterih dejavnosti, učiteljem — naj bi za enako plačilo več delali, učenci in študenti pa naj bi ostali brez de-

narne pomoči pri prevozi, prehrani, učbenikih, starši naj bi jim plačevali za ponavljanje letnika in popravne izpite.

Določne oznake ukrepov, češ da so oblikovani preveč računovodsko in premalo strokovno utemeljeno, da bi morali biti manj restriktivni in linearni, hkrati pa socialno občutljivejši, selektivnejši in po vsebini in dinamiki ustrezno izpeljani z ekonomskega, socialnega in političnega vidika — smo slišali tudi na sestanku aktivna komunistov v vzgoji in izobraževanju na centralnem komiteju Zveze komunistov Slovenije, letošnjega 25. avgusta, ki ga je vodila izvršna sekretarka predsedstva CK ZKS Katja Vadnal.

Na njem so kritično obravnavali celotno gradivo, ki ga je pripravila Izobraževalna skupnost Slovenije: osnutke dolgoročnejših stabilizacijskih ukrepov in

osnutke predlogov za usklajevanje potreb in materialnih možnosti v letu 1983, skušali poenotiti mnenja in izoblikovati alternativne zamisli, ki naj bi napravile predložene ukrepe sprejemljivejše, neprimerne pa zavrnili.

Razmišljali so o tem, kakšne so resnične možnosti za varčevanje v vzgoji in izobraževanju in kot izhodišče povedali, da so ukrepi sicer oblikovani v skladu s stabilizacijskimi dokumenti, po katerem mora tudi vzgoja in izobraževanje prispevati k stabilizaciji — z boljšo kakovostjo — ne smejo pa rušiti tega, kar je ustvarjeno. Čeprav je na videz težko ločevati kratkoročne ukrepe od dolgoročnih, saj so oboji dolgoročne narave, je treba vse ponovno izredno skrbno družbeno in strokovno pretehtati. Res pa je tudi to, da tako imenovani dolgoročni

(Nadaljevanje na 2. strani)

Vizija ali preživetje?

Začetek šolskega leta je bil letos nemirnejši kot prejšnja leta. Ozračje, ki ga poraja gospodarska kriza, naznanja tudi vzgojno-izobraževalni dejavnosti slabe čase. Določno podobo so ti obeti dobili s predlogom stabilizacijskega programa za usklajevanje vzgoje in izobraževanja z zmanjšanimi gmotnimi in žnostmi, ki ga je pripravila Izobraževalna skupnost Slovenije v začetku julija in dala v javno razpravo, ki naj bi bila sklenjena do 1. septembra. Kadar prosvetni delavec zve, da se javna razprava o šolskih zadevah začne in konča med šolskimi počitnicami, upravičeno domneva, da predlagateljev ne zanima dosti njegovo samoupravljalno mnenje in soddločanje in da ga nekdo name-rava pripeljati žejnega čez vodo.

Počitnice so minile. Predlagani sveženj ukrepov je doživel pravi ognjeni krst, javna razprava je bila na javno zahtevo podaljšana do konca septembra. Namesto zaprte in odobravajoče razprave je prišlo do široke in odkrite izmenjave mnenj, do kritičnega tehtanja vsakega predloga posebej. Zvrstili so se sestanki družbenopolitičnih organizacij, posveti z ravnatelji srednjih šol, seje strokovnih in drugih organov. Razprave so bile prizadete, vsaka je odkrivala nove in pomembne vidike — resnice, ki jih ne bi smeli prezreti niti v najhujših časih. Naj povzamemo nekatere!

Če pravimo, da je stabilizacija neogiben prehod iz relativnega blagostanja in življenja nad zasluženimi možnostmi v trše, delu in storilnosti primerno življenje, to ne velja povsem tudi za vzgojo in izobraževanje. Tu se nikoli nismo dokopali niti do skromnega blagostanja. Delež družbenega proizvoda, namenjen vzgoji in izobraževanju, je že nekaj let nezadržno updal. Življenjska raven prosvetnih delavcev je vseskozi zaostajala za rav-nijo delavcev v gospodarstvu. Večino novih šol in vzgojno-varstvenih organizacij, s katerimi smo se obogatili v zadnjem desetletju, smo zgradili s samopriskom. Po nekaterih podatkih gre danes 80 odstotkov denarja v vzgoji in izobraževanju za osebne dohodke in samo 20 odstotkov za materialne in druge izdatke. To med drugim pove, da se pri kreditu, kurjavi in razsvetljavi ne da več kaj prida privarčevati. Pri osebnih dohodkih prosvetnih delavcev pa tudi ne. Domneva, da lahko veliko privarčujemo v vzgoji in izobraževanju v korist stabilizacije, je nastala bržkone pri tistih, ki prav malo poznajo razmere na tem področju.

Nekateri varčevalni ukrepi naj bi bili usmerjeni predvsem v si-romašenje življenjske ravni prosvetnih delavcev. Povečati učno obveznost učiteljev, ravnateljev in drugih strokovnih delavcev pomeni, da bi morali za enako plačilo več delati in da bi za enako delo dobivali manjše plačilo. Še hujše so manj vidne posledice takih ukrepov: čim bolj skromne bodo gmotne možnosti vzgoje in izobraževanja, tem več bo odvisno od učitelja, od njegove zavzetosti, domiselnosti, idealizma. Od kod pa naj vse to črpa, če čuti, da je njegovo delo čedalje slabše vrednoteno? Ob tem ne smemo prezreti naporov, ki jih zahtevajo napredek vzgojno-varstvene dejavnosti, prenova osnovne šole in reforma v usmerjenem izobraževanju od slehernega učitelja in vzgojitelja ter od vodstev vzgojno-izobraževalnih organizacij.

Nekateri varčevalni ukrepi so vzeli na muho učence, dodatna sredstva pa iščejo v večjem obremenjevanju učencev in staršev. To odpira pot socialnemu razlikovanju. Ali naj bi se vračali nazaj v čase, ko sta denar in premožnost staršev, ne pa sposobnost in pridnost otrok odločala o socialni mobilnosti, nadaljnem izobraževanju in izbiri poklica?

Nekateri vidijo neodkrita možnosti za varčevanje v samem vzgojno-izobraževalnem procesu, v večanju normativov in krčenju vzgojno-izobraževalne dejavnosti. Ali lahko pričakujemo sodoben, individualiziran pouk in ustvarjalno sodelovanje učencev v prenatrpanih učilnicah? Ali lahko krčimo po volji interese in druge dejavnosti, ki oblikujejo mlado osebnost? Bo vsebinsko tako okleščena šola še spodbudna, če že ne more biti privlačna za otroke in mladostnike?

In vendar bi se zmotili, če bi predpostavljali, da delavci v vzgoji in izobraževanju ne razumejo sedanjega družbenega trenutka in ne vidijo možnosti za varčevanje in bolj gospodarno delo. Javna razprava je zbrala mnogo takih pobud in predlogov, pa naj gre za smotno krčenje določenih programov in smeri ter šolske mreže, za spoštovanje normativov, za ustvarjanje učbeniških skladov na šolah, za zmanjšanje družbene režije in tistega administriranja, ki bremeni šole brez ustrezne koristi, za gospodarnost organizacije vzgojno-izobraževalnega dela. Najboljše možnosti, tiste, s katerimi lahko največ prispevamo k stabilizaciji, k hitrejšemu izhodu iz gospodarske in družbene krize, pa vidijo delavci v vzgoji in izobraževanju v bolj kakovostnem delu, v njegovi večji učinkovitosti, v rodovih, ki bodo prišli iz šol z več znanja, z boljšimi delovnimi navadami, z večjo samoupravno razgledanostjo, zrelostjo in odgovornostjo.

Razmišljanje o stabilizaciji in njenih ukrepih se namreč ne sme ustaviti le pri misli o preživetju težkih časov. Vzgoja mora vedno misliti desetletja vnaprej. Ali je sploh mogoče vzgajati, če ne vidiš vsaj daleč neke svetlobe?

JOŽE VALENTINČIČ

dogodki
novostiKako varčevati,
da ne bo škode?

(Nadaljevanje s 1. strani)

ukrepi, ki zadevajo razporejanje vzgojno-izobraževalnih programov v usmerjenem izobraževanju ali mreži šol sodijo med akcije, ki bi jih morali že uresničevati.

Gmotni razvoj vzgoje in izobraževanja ovira tudi to, da v praksi še zmeraj niso uveljavljene smernice za pripravo in izvajanje vzgojno-izobraževalnih programov, vsebine se še zmeraj podvajajo, rezerve pa skriva tudi neracionalna šolska mreža. Posebej so opozarjali, da bi povečanje učne obveznosti lahko močno poslabšalo kakovost vzgojno-izobraževalnega dela, saj so sedanji normativi strokovno in družbeno utemeljeni; zato tudi ni razloga, da bi jih spreminjali.

Tako kot v drugih dejavnostih je tudi v šolstvu veliko kritike zaradi obsežnega računovodskega in tehničnega administrativnega dela, čedalje več pa je tudi tistih, ki priznavajo, da je treba vzroke za to poiskati v sistemskih zakonih in predpisih, ki urejajo posamezna področja dela — zato bi jih morali skrbno preučiti.

Radi se pohvalimo, in tudi na tej seji smo slišali, kako zelo je v preteklih letih napredovalo osnovno in srednje šolstvo, manj razveseljuje pa so ugotovitve, ki so jih zabeležili o visokem šolstvu: število vpisanih je že deset let enako, zadnji interdisciplinarni študijski program je bil sprejet pred šestimi leti. Predlogi ukrepov so razgibali tudi delavce v visokošolskih delovnih organizacijah: predlog, naj bi odpravili programe, v katerih je vpisanih manj kot 30 študentov, lahko povzroči, da se bo število smeri še nadalje zmanjševalo, nekatere pa utegnejo celo ukiniti. Takega varčevanja pa v resnici ni mogoče podpreti. Rezerve naj bi iskali predvsem v ekonomiki izobraževanja, modernejši in prožnejši organiziranosti visokega šolstva, na področju razvoja programov strokovnega izpopolnjevanja in svetovalnega dela.

Razprava na tem sestanku je pokazala, da je še najbolj smotno, če razdelimo te varčevalne

ukrepe med strokovna, samoupravna, administrativna in delovna področja. Tako naj bi na strokovnem področju posebna skupina še letos izločila iz programov vse, kar se podvaja, sproti naj bi uveljavljali evalvacijske ukrepe, strokovni predmetni aktivni pa naj bi sodelovali pri odločitvi o ukrepih, s katerim se zmanjšuje učna obveznost učencev v posameznih programih iz 32 ur na teden na 30 ali celo na 28 ur.

Ostre besede je čedalje bolj slišati na račun delovanja posebnih izobraževalnih skupnosti. Če bi zmanjšali število teh skupnosti, v izobraževalno samoupravo pa uvedli več neprofesionalnega dela, bi prav gotovo prihranili veliko denarja. Tudi povezovanja administrativnih opravil so se ponekod že lotili, posegi na tem področju pa bodo učinkovitejši le tedaj, ko bodo spremenjena zakonska določila.

Udeleženci sestanka, ki so skušali biti pri ocenjevanju ukrepov kar najbolj stvarni, so v bistvu opozarjali na to, da bi morali biti varčevalni ukrepi v šolstvu predvsem take narave, da bi spodbujali k hitrejšemu uresničevanju reformnih ciljev, da bi razmere v šolstvu zboljševali, ne pa nasprotno, odločno pa so zavrnili vse tiste ukrepe, ki lahko socialno razlikovanje še povečajo ali pa so, kot na primer predlog o plačilu za ponavljanje, dvomljivi tudi iz pedagoških razlogov. Čedalje bolj je poudarjena tudi zahteva, da morajo biti stabilizacijska bremena enakomerno porazdeljena ne le med tiste, ki delajo v šolah, in starše, temveč tudi med upravne in samoupravne strukture. Ob vsem tem pa bi morali imeti pregled nad celotnim programom stabilizacijskih ukrepov v gospodarstvu in družbenih dejavnostih, v skupni in splošni porabi pa tudi v materialni proizvodnji. Ukrepi čakajo torej na prenovo in strokovno obdelavo — ob premišljeni oceni tega, koliko se je šolstvo že odreklo v imenu stabilizacije in drugih želja v preteklosti in kako varčevati, da ne bo škode in nesmiselnih drastičnih ukrepov.

MARIANA KUNEJ

SKUPNA SEJA REPUBLIŠKEGA SVETA ZA VPRAŠANJA IZOBRAŽEVANJA, ZNANOSTI IN KULTURE IN IZVRŠNEGA ODBORA SINDIKATA DELAVCEV V VZGOJI, IZOBRAŽEVANJU IN ZNANOSTI O PROGRAMU STABILIZACIJE V ŠOLSTVU

Za vsa področja enako breme

Kaj storiti na področju vzgoje in izobraževanja, da bi čimveč prihranili?

Čeprav poznamo svetovno gospodarsko krizo in njene vzroke, in že dobri dve leti odkrito priznavamo naš težak gospodarski položaj, je povsem razumljivo, da že beseda »ukrepi« sproži v nas odpor. Takšni ali drugačni ukrepi so zmeraj povezani z neprijetno ugotovitvijo: spet se bomo morali nečemu odpovedati na račun osebne ali skupne življenjske ravni ali povedano drugače: več bomo morali delati za manj denarja. Zaman bi se spraševali, kdo je kriv za to. Odgovor je zelo preprost: dovolili smo, da je naša družba dolga leta ravnala nepreudarno in neodgovorno. Živel in načrtovali smo prek svojih zmogljivosti in razmetavali družbeni denar (tudi izposojeni) na vseh področjih. Posledice ali boljše — breme nosimo in bomo (ali naj bi!) nosili vsi. Gospodarstvo in družbene dejavnosti.

Kruta resničnost, s katero se moramo sprijazniti: vrniti moramo dolgove v tujini in spoštovati težke kreditne pogoje, ki jih je sprejel naš zvezni izvršni svet.

Rešitev? Odgovor poznamo: zagotoviti je treba gospodarsko rast, zmanjšati osebno in skupno porabo in varčevati na vseh področjih, tudi na področju šolstva. In vendar, kaj in kje krčiti, kaj in kdaj ukiniti karkoli na tem občutljivem področju, ne da bi s prenašalnimi, drastičnimi ukrepi in rešitvami povzročili dolgoročne škodljive posledice v zameno za kratkoročne (morda dvomljive) finančne učinke? Kaj storiti, da ne bomo še bolj poslabšali že tako slabega ekonomskega položaja večine družin, da ne bomo ogrozili socialne varnosti učiteljev in oškodovali mladine za čedalje zahtevnejše znanje, ki ga terja čas?

Na vsa ta in na številna druga zahtevna vprašanja naj bi odgovorila široka razprava v vseh šolah in v vseh okoljih, pa tudi v najvišjih strokovnih in družbenopolitičnih telesih naše republike, kjer bodo obravnavali predlog novih varčevalnih ukrepov na področju vzgoje in izobraževanja, ki ga je pripravila Izobraževalna skupnost Slovenije z namenom, da bi seznanila delegate uporabnikov in izvajal-

cev na področju vzgoje in izobraževanja z možnimi ukrepi, ki bi uskladili porabo z zdajšnjimi finančnimi možnostmi.

Predlog varčevalnih ukrepov — razprava v sindikatu

Že uvodne besede podpredsednika izvršnega sveta skupščine SRS Dušana Šinigoja, ki je brez olepšav pojasnil težavnost zdajšnjega gospodarskega položaja, so opozorile, da se je treba z vso resnostjo lotiti zmanjševanja skupne in splošne porabe. Najbo dovolj podatek: v prihodnjem letu bomo imeli na voljo le 82 odstotkov ustvarjenega dohodka, vse drugo bomo porabili za plačevanje obveznosti. Kolikšen primanjkljaj je to, ni treba posebej poudarjati. Zaradi tega si morajo, po njegovem mnenju, enako deliti breme stabilizacije tako gospodarstvo kot družbene dejavnosti in tudi področje vzgoje in izobraževanja. Vso pozornost moramo usmeriti razvojni problematiki in načrtovati racionalno in učinkovito izobraževanje na vseh stopnjah, ponovno preveriti zdajšnje standarde in normative in znova ovrednotiti celotno mrežo izobraževanja, sicer se nam lahko zgodi, da bomo v prihodnosti brez denarja za izplačevanje osebnih dohodkov, je poudaril podpredsednik Izvršnega sveta Slovenije.

Člani obeh sindikalnih teles so skušali na današnji skupni seji izoblikovati mnenje sindikata o predlogu varčevalnih ukrepov. Razprava je pokazala, da mnenja članov še zdaleč niso enotna glede posameznih predlaganih ukrepov. Večina razpravalcev se je strinjala s predlogom, da je treba znova ovrednotiti vzgojno-izobraževalne programe in racionalizirati neustrezno šolsko mrežo — tu je, kot kaže, še največ rezerv. Slišali smo različna mnenja glede predlogov, da bi povečali delovno obveznost učiteljev in ravnateljev, nekateri so menili, češ da je še zmeraj veliko honorarnega dela, drugi pa so opozarjali na nevarnost, da bi nekateri učitelji lahko ostali brez dela. Prav tako so se razhajala

mnenja glede regresiranja prevozov v šole, subvencioniranja šolskih učbenikov in o predlogu, da bi uvedli prispevek za ponavljanje in popravne izpite.

Razprava pa je ves čas opozarjala, da morajo predlagatelji in strokovni organi pripraviti obrazložitve, ki naj bi prikazale posledice sprejetih ukrepov. Velikokrat je bila v razpravi poudarjena velika vloga in odgovornost Strokovnega sveta SRS Slovenije za vzgojo in izobraževanje, ki naj znova pregleda programe in poišče možnosti za njihovo združevanje, hkrati pa naj se v predmetnikih in učnih načrtih odpravi nepotrebno ponavljanje snovi iz osnovne šole; in začne razmišljati o zmanjševanju števila ur v predmetnikih od 32 na 30 ur pouka.

Povzemimo na kratko mnenja obeh sindikalnih teles o predlogu varčevalnih ukrepov: Sindikat podpira razvijanje svobodne menjave dela v šolstvu. To pa se ne sme spremeniti le v prenašanje obveznosti iz skupne v osebno porabo, temveč je treba poiskati možnosti v neposrednem okolju, kjer poteka življenje in delo šole. Podprli so Izobraževalno skupnost Slovenije in posebne izobraževalne skupnosti, naj odgovorno načrtujejo mrežo šol in jo odločno racionalizirajo. Ob tem se morajo upreti pretiranemu krajevnim interesom, željam, da bi imeli eno ali več srednjih šol v vsaki občini; to akcijo je treba začeti takoj. Predlagane spremembe o učiteljevi učni obveznosti je treba strokovno preučiti in pozorno obravnavati vprašanje socialne varnosti učiteljev. Sindikat je zelo pozoren na to občutljivo vprašanje. Če bi se zgodilo, da bi bilo pedagoškega kadra preveč, je treba (če bo predlog ukrepa sprejet) pripraviti strokovno navodilo, kako ravnati v tem primeru. Najbrž bodo ostali brez dela najprej učitelji, ki si doslej niso pridobili ustrezne strokovne izobrazbe. Republiški odbor sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti in Izobraževalna skupnost Slovenije naj preučita, zakaj so velike razlike v osebnih dohodkih učiteljev v različnih občinah in predlagata ukrepe, da bi se to odpravilo.

Obseg vpisa v kadrovske šole treba preučiti, da ne bi izobraževali preveč učiteljev in s tem ustvarjale presežka. Racionalizirati je treba administrativno delo v šolstvu, ki zahteva od učiteljev ogromno (nepotrebnega) dela. Preveriti je treba učinkovitost dela posebnih izobraževalnih skupnosti. Ponovno bo treba preveriti študentsko politiko in preučiti možnosti, da bi učenci študentje dobivali del stipendij v drugačni obliki: za prevoz, prehrano, učbenike. Nadaljevati je treba s akcijo, ki pripravlja šolske zaloge učbenikov, to zmanjšuje stroške šolanja in prihrani papir. Ob tem moramo znova preveriti možnosti, če bi šole lahko dobile nekaj denarja za ustvarjanje teh zalog. Predlog, se nanaša na prispevek za ponavljanje (vsi učenci nimajo enakih možnosti za uspeh) je treba ponovno strokovno oceniti. Republiški strokovni in upravni organi naj takoj pripravijo merila, na temelju katerih bi lahko presojali, ali je obstoj (ali ukinitje) posredniških šol na podeželi upravičeno s kulturno-političnega vidika. Predlagali so še, da bi o teh stabilizacijskih ukrepih razpravljali izvajalci in uporabniki ločeno na svojih zborih; tako bo možna temeljita razprava o vseh navedenih vprašanjih v skupnih in v Izobraževalni skupnosti Slovenije. Svoje vprašanja izobraževanja, znanosti in kulture republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in izvršni odbor Republiškega odbora sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti sta podprla predlog stabilizacijskih ukrepov in znova opozorila, da je treba predlagane ukrepe še strokovno preučiti. Vso pozornost je treba nameniti predvsem predlogom ukrepov, ki posegajo v socialne probleme družin z nižjimi osebnimi dohodki, da ne bi zmanjševali možnosti za izobraževanje mladine.

Razprava o predloženih ukrepih za stabilizacijo v šolstvu, ki naj traja do konca septembra, mora potekati v vse samoupravnih okoljih, v ukrepi pa morajo biti sprejeti posamezni ukrepi.

TEA DOMINKO

Gospodarska stabilizacija
in družbene dejavnosti

(Od našega beogradskega dopisnika)

V zadnjih mesecih se vsa naša družba zavzeta ukvarja z nalogami gospodarske stabilizacije, z nalogami, ki postajajo dolgoročni program našega razvoja in ki bi morale biti izhod iz gospodarske krize. Naloge gospodarske stabilizacije zadevajo tako gospodarske kot družbene dejavnosti, zato je še posebno pomembno, da že v začetku njihovega uresničevanja pogledamo, kako je z družbenimi dejavnostmi (vzgojo in izobraževanjem, znanostjo, kulturo in zdravstvom) in da poudarimo nekaj smeri, v katerih naj bi potekalo njihovo preusmerjanje po načelih gospodarske stabilizacije. Pred tem naj opozorimo na nekatere ocene o družbenih dejavnostih, kot so zapisane v Dolgoročnem programu ekonomske stabilizacije — dokumentu Komisije zveznih družbenih svetov.

Ta dokument zelo utemeljeno ugotavlja, da so družbene dejavnosti »pripomogle k vsestran-

skemu razvoju osebnosti delovnega človeka kot proizvajalca in samoupravljalca in k uresničevanju splošnih kulturnih, etičnih in humanističnih ciljev družbe.« Razvoj družbenih dejavnosti v preteklem obdobju je bil ena od značilnosti, zaradi katerih se je Jugoslavija dvignila iz zaostalosti in nerazvitosti. Po stopnji razvitosti družbenih dejavnosti (obseg, mreža in sestava ustanov, število kadrov) družbene dejavnosti povsem zadoščajo potrebam prebivalstva in uvrščajo Jugoslavijo med razvite dežele z izrazito socialnimi značilnostmi — kar zadeva dostopnost storitev in enakost njihove izrabe.

Kljub velikim dosežkom pa spremljajo družbene dejavnosti tudi velike težave. Te se kažejo predvsem v ekstenzivnem naraščanju visokošolskih, zdravstvenih in kulturnih ustanov, v neizoblikovanosti samoupravnih in družbeno-gospodarskih odnosov, v zmanjševanju kakovosti in

učinkovitosti dela, v neselektivnem prijemu in v tem, da smo vse predolge namenjali pozornost zgolj prijemu in v tem, da smo vse predolge namenjali pozornost zgolj kvantiteti dela, v obravnavi teh dejavnosti kot družbene porabe itn. Skratka, veliko postavljenih nalog in zahtev, da morajo iti te dejavnosti v korak z družbenim razvojem in se usklajati z družbenimi potrebami, ni povsem uresničenih. Posebej je treba poudariti, da so družbene dejavnosti na zdajšnji stopnji gospodarskega razvoja predimenzionirane. Zdaj, ko poznamo najpomembnejše smeri razvoja pa tudi težave, ki se pojavljajo v družbenih dejavnostih, je pred nami naloga, da v vseh okoljih (delovni organizaciji, občini, republiki in zvezi) sprejemamo programe in naloge za dolgoročno gospodarsko stabilizacijo, ki naj bi pomagali odpraviti navedene težave in ozdraviti družbene dejavnosti.

Naloge pomenijo predvsem korenito spremembo v ravnanju ljudi in njihovem pojmovanju družbenih dejavnosti. Pomenijo selektiven prijem in diferenciacijo v lastnih vrstah proti nedelavnosti, brezbrzičnosti, skupinskimi in osebnimi interesom, protekciji, zaposlovanju po zvezah in formalizmu pri delu. Hkrati pa pomenijo tudi to, da ni dejavnosti posebnega družbenega pomena, ki bi se lahko razvijala mimo potreb in vpliva družbenega dela. Družbene dejavnosti morajo v vseh pogledih deliti usodo družbenega dela. Če je prvenstvena naloga vseh družbenih dejavnikov, da je treba razbremeniti gospodarstvo številnih obveznosti in omejiti naraščanje vseh oblik porabe, potem pomeni to resno organizacijsko prerazporejanje, odrekanje širšim pravicam pa tudi obveznostim, pa tudi pametno in gospodarno porabo vsakega dinarja, da se ne bi poslabšala kakovost dela.

Eno je gotovo: težko je motivirati ljudi za delo in ustvarjalnost v času, ko se družbeni in osebni standard naglo znižujeta. Naša naloga pa je, da si celo v takih razmerah prizadevamo za boljše in učinkovitejše delo v

družbenih dejavnostih, saj je tudi v njih precej rezerv. Korenito moramo prekiniti z uradniško logiko, po kateri »mora nekdo dati denar, nekdo drug pa je poklican, da nas organizira in podobno«. Če se bo zgodilo, da nas bodo organizirali in racionalizirali drugi, potem bo to administrativno vmešavanje, ki pa prav gotovo ne more koristiti nikomur. V družbenih dejavnostih imamo več kot 500 tisoč delavcev z višjo ali srednjo izobrazbo, med njimi je največ stannstvenikov in ustvarjalcev. Vse te ljudi bi morali znati zaposliti tako, da bi pripomogli k napredku družbenih dejavnosti, k razvoju vse družbe in gospodarstva. Razmere so dozele za svež veter v kadrovske politiki. Prišel je čas za izmenjavo rodov, za zamenjavo tistih vodstvenih in vodilnih delavcev, ki že desetletja »stopajo po uhojenih poteh«.

Vse te kadre pa bo mogoče pravilno usmeriti in pridobiti za zavzeto delo le tedaj, če bo družba zagotovila neke temeljne družbene predpostavke. Čas namreč zahteva, da čimprej ustvarimo nujne možnosti za nemoteno uveljavljanje načela svobodne menjave dela, po samoupravnih interesnih skupnostih, načrtno in neposredno med

temeljnimi organizacijami izvajalcev in uporabnikov.

Čimprej moramo reorganizirati in popolniti samoupravne interesne skupnosti in ustvariti mehanizme, da bomo omejili prevelik vpliv strokovnih služb izvršnih organov.

Ustvariti je treba možnosti, da bodo znanost in vse družbene dejavnosti bolj in neposredneje vplivale na gospodarski razvoj združeno delo, pa tudi za to, da bo združeno delo bolj vplivalo na načrte dela posameznih družbenih dejavnosti.

Najpomembnejše je, da spoštujemo gospodarske zakonitosti v družbenih dejavnostih — za to je treba pospešeno izdelati normative, standarde in ceno storitev, nikakor pa ne smemo dovoliti, da bi posamezne delovne organizacije v družbenih dejavnostih delale v takih razmerah, katerih ni zagotovljeno najnujnejše.

Pred prosvetnimi, znanstvenimi, kulturnimi in zdravstvenimi delavci so torej velike in neodložljive naloge; te pa bodo uspešno opravili le, če bodo do lovili zavzeto in dobro organizirani.

VASKO RAIČEVIĆ

Ne na škodo vzgoje in učitelja!

Strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje o predlogu varčevalnih ukrepov

Ne bomo podprli nobenega ukrepa, ki bi poslabšal gnotni položaj prosvetnih delavcev, ker je ta že zdaj slabši kot pri drugih dejavnostih! S temi odločnimi besedami, s katerimi je sklenil razpravo o predlogu varčevalnih ukrepov predsednik Stokovnega sveta SRS za vzgojo in izobraževanje Stane Kranjc na seji dne 7. 9. 1983, se je strokovni svet opredelil do tistih varčevalnih predlogov, ki so iskali možnosti za milijardne prihranke v povečani učni obveznosti in drugih bremen učiteljem in šolskim vodstvom. Prav tako odločno in načelno se je strokovni svet opredelil tudi do drugih predlogov, ki jih je dala v javno razpravo skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije v začetku julija in ki so vnesli toliko nemira in nerazpoloženja med prosvetne delavce neposredno pred začetkom novega šolskega leta.

Razprava o predlogu stabilizacijskega programa za usklajitev vzgojno-izobraževalne dejavnosti s predvidenimi gnotnimi možnostmi je bila osrednja točka dnevnega reda in je trajala štiri ure. Veliko smo pričakovali od te razprave, ki naj bi strokovno pretehtala predlagane ukrepe. Strokovni svet je bil na pričakovani ravni, zavedajoč se svoje odgovorne družbene vloge.

Povečanje obveznosti neposrednega vzgojno-izobraževalnega dela za eno uro tedensko pomeni znižanje vrednosti učiteljevega dela. V trenutku, ko uvažamo nove programe v srednje šole, so učitelji bistveno bolj obremenjeni s strokovnimi pripravi. Nadaljnje razvrednotenje učiteljevega dela ob že tako nizkih osebnih dohodkih bi bil hud moralni udarec, ki bi destabiliziral učitelje pri uresničevanju reforme.

Tako se je opredelil Zavod SRS za šolstvo, ki je zavrnil tudi predlagano povečanje delovnih obveznosti vodstvenih in drugih strokovnih delavcev. Reforma namreč nalaga tako odgovorne in zahtevne pedagoške, strokovne in organizacijske na-

loge, da jih ni mogoče opustiti brez hujših posledic za vzgojo in izobraževanje. Kritično je zavod ocenil tudi ukrepe, ki bi prizadeli učence ali bistveno posegli v uresničevanje reforme v samem učnem procesu (ukinjane interesnih dejavnosti, nepremišljeno krčenje programov ipd.). Nekaj možnosti za prihranke pa vidi Zavod SRS za šolstvo v doslednem spoštovanju normativov in nadaljnjem smotrnem krčenju šolske mreže, programov in smeri. Veliko pa tudi tu ne moremo pričakovati, saj ugotavlja zavod, da poteka vzgojno-izobraževalno delo že zdaj na vseh ravneh v razmeroma težkih gnotnih razmerah in ob nizkih dohodkih prosvetnih delavcev, tako da je že zdaj ogrožena kakovost vzgojno-izobraževalnega dela.

Ocena, ki so jo predlaganim ukrepom dali delavci pedagoškega inštituta, je prav tako kritična. Taki ukrepi bi poglobljali socialne razlike med učenci in nespodbudno vplivali na pedagoške delavce. Predlagatelji iščejo samo neposredne denarne prihranke, ne prizadevajo pa si za kakovostne spremembe, ki jih zahteva stabilizacija. Večja učinkovitost in kakovost vzgoje in izobraževanja je taka zahteva. Zaradi nje ne smemo povečati delovnih obveznosti pedagoških delavcem niti pretirano kriti možnosti za izobraževanje.

Predstavnika ljubljanske in mariborske univerze sta zagovarjala enako stališče: kakovost in uspešnost vzgojno-izobraževalnega in znanstvenega dela morata biti cilj in temelj naših stabilizacijskih prizadevanj. Prihodnost zahteva temeljito usposobljene, delovne in samopravno naravnane delavce. Seveda pa lahko vsako področje najde tudi možnosti za boljše gospodarjenje in večje varčevanje z družbenim denarjem. Tak program varčevalnih ukrepov bosta pripravili tudi obe univerzi.

Besede posameznih članov strokovnega sveta so bile iskrene, prizadete in tudi ostre. To, kako je bil predlog pripravljen in

kako so ga nekateri nameravali speljati po pospešenem postopku, je značilen primer etatičnega ravnanja v šolstvu, ki potiska prosvetne delavce v pasivno vlogo in jim jemlje voljo do dela (T. Bizajl).

Mišljenje, da so v šolstvu velike neodkritne rezerve, nima pravega temelja. V zadnjih letih se je delež družbenega proizvoda, ki ga dajemo vzgoji in izobraževanju, zmanjšal za skoraj cel odstotek in pristal pri kritičnih 3,73 odstotka (F. Lasbajer).

Krčenje denarja, interesnim in drugim dejavnostim, ki omogočajo vsestranski razvoj mlade osebnosti in krepijo vzgojno vlogo šole, pomeni velik korak nazaj. Se bomo vrnili k že davno premaganemu razlikovanju med A in B programom? Bo prišlo do tehnokratske ukinitve tega B programa, ki je postal sčasoma sestavni del naše osnovne in srednje šole? (V. Troha).

Celotna reforma je usmerjena k čim bolj gospodarnemu, smotrному in učinkovitemu sistemu usmerjenega izobraževanja. Vsako nepremišljeno krčenje programov in obsega vzgojno-izobraževalnega dela bi šlo na škodo strokovne in splošne izobrazbe ali pa usposobljenosti za začetek dela. Reforma predpostavlja normalne možnosti za izvajanje vzgojno-izobraževalnih programov (Z. Medveš).

Kam pridemo, če bomo prevladili del denarnih bremen na učence? Tisti, ki predlagajo, naj ponavljajci plačajo šolanje, pozabljajo, da to večinoma niso lenuhi, marveč tako ali drugače zaznamovani otroci in mladostniki (V. Skalar). Če bomo šole postavili v položaj, da si bo pridobivala del dohodka s ponavljanjem, popravili izpiti in podobnim, se izpostavljamo nevarnosti, da nehoti krepimo represivno vlogo šole (O. Krsnik).

Namesto da bi se pogovarjali o vrednosti in ceni reforme ter vzgojno-izobraževalnega dela, izhaja vsa razprava o varčevalnih ukrepih iz določene, »od zgoraj«

dane številke razpoložljivega denarja. Smo mar vsi enako prispevali k destabilizaciji, da bi morali enako prispevati k stabilizaciji? (J. Koruza)

Predlagani ukrepi večinoma prizadenejo sam vzgojno-izobraževalni proces. Zaostreni normativi silijo, naj se povrne k starim učnim oblikam in metodam. Značilno pa je, da nobeden izmed predlaganih ukrepov ne išče možnosti za varčevanje v vzgoji in izobraževanju zunaj šole. Sicer pa razpravljamo o teh ukrepih tako, kot bi bila prihodnost vzgoje in izobraževanja le skrb pedagoških delavcev in ne tudi vse družbe — temelj njegovega gospodarskega in splošnega razvoja (M. Japelj).

Ob bistveno poslabšanih možnostih ni mogoče izpeljati reformnih nalog, je sklenil Stane Kranjc in predlagal, naj bi posebna delovna skupina na temelju razprave in novega predloga varčevalnih ukrepov, ki ga bo Izobraževalna skupnost Slovenije oblikovala v kratkem, pripravila predlog stališč strokovnega sveta. Ta se bo sestal spet čez dva tedna in nato svoja stališča posredoval Izobraževalni skupnosti Slovenije, ki bo predvidoma 30. septembra obravnavala in sprejela končni predlog stabilizacijskega programa. Kot je obvestil udeležence predsednik Izobraževalne skupnosti Slovenije Tone Ferenc, bo Izobraževalna skupnost v kratkem zbrala tudi podatke o predvidenih stabilizacijskih ukrepih na področju vzgojno-izobraževalne dejavnosti in osnovnega izobraževanja v občinah. Iskanje rešitev mora namreč upoštevati vse stopnje vzgoje in izobraževanja ter njihovo medsebojno povezanost in odvisnost. Posledice, do katerih bi vodili ukrepi na posameznih stopnjah vzgojno-izobraževalnega sistema, bi vplivale na celoten sistem vzgoje in izobraževanja. Pa ne samo nanj, marveč tudi na družbeno prihodnost.

JOŽE VALENTINČIČ

Z materinščino ne smeš barantati

Skupna programska jedra za to področje niso sprejemljiva

Novica, da je medrepubliška in pokrajinska komisija za reformo vzgoje in izobraževanja sprejela predlog skupnih programskih jader za osnovne šole in skupno vzgojno-izobražbeno osnovo srednjega izobraževanja, je v Sloveniji zbudila med drugim tudi dvome, slabo voljo in celo ogorčenost — in to ob nekaterih vesteh, ki so se prikadle, da bodo skupna programska jedra težko prizadela slovenščino v naših solah. Poglavlja skupnih programskih jader, ki govorijo o materinščini, o jezikovni vzgoji in književnih besedilih, so nekateri razumeli kot obvezno učno vsebino novih učnih načrtov, na katero so naši predstavniki v medrepubliški komisiji zaradi nebudnosti ali pritiskov pristali. Tako možnost sta odločno javno zavrnila med drugimi zlasti naša književnika Ciril Zlobec in Janez Menart (Delo, Književni listi, 11. 8. in 1. 9. 1983).

Kako je v resnici s skupnimi programskimi jedri za materinščino? Že površen pregled programskega gradiva nam tudi pri zadnjem predlogu pokaže, da so se ga pisci lotili na ponesrečen način. Iskanje nekega skupnega imenovalca in jezikovni vzgoji in odstotnih deležev za književnost posameznih narodov in narodnosti, ni moglo pripeljati do rešitev, ki bi bile pedagoško in družbeno sprejemljive. Tak način sestavljanja skupnih programskih jader za materinščino so v času njihovih priprav odklonili strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje, družbeni svet za vzgojo in izobraževanje in drugi organi v naši republiki. Tudi v medrepubliški komisiji ni prišlo

do soglasja glede skupnih jader za materinščino, zato se bo po sklepu komisije delo na tem področju nadaljevalo jeseni, ko bo treba premagati še druge zagate: glede skupnih jader za samoupravljanje s temelji marksizma, za geografijo in glasbeno vzgojo, v pogledih na jezik družbenega okolja in v sistemskih razlikah v srednjem izobraževanju.

Pri tem moramo vedeti, da je medrepubliška komisija za reformo vzgoje in izobraževanja le delovno in usklajevalno telo; v njeno pristojnost ne sodi kakršnokoli predpisovanje programov republikam in avtonomnim pokrajinam, saj so le-te v programskem razvijanju šolstva po ustavi samostojne.

Ko je predsednik strol vnega sveta SRS za vzgojo in izobraževanje, Stane Kranjc, na zadnji seji pojasnjeval ta vprašanja, je sporočil, da bo strokovni svet v prihodnjih mesecih namenil vso pozornost pripravi novih predlogov za medrepubliško in pokrajinsko komisijo. Imenoval bo več delovnih skupin za pripravo predlogov, celotno gradivo skupnih programskih jader bo prevedeno v slovenščino in dostopno vsem, ki se zanj zanimajo, odprta vprašanja pri nadaljnjem oblikovanju predlogov pa bodo prišla na dnevni red strokovnega sveta.

Ker je skrb za materinščino v solah nacionalnega pomena, bo strokovni svet seznanil s morebitnimi težavami in odprtimi vprašanji pri oblikovanju skupnih programskih jader za to področje slovensko skupščino, da bo kot najvišje družbeno telo o njih razpravljala in sklepala. J. V.

Skupna programska jedra sprejeta

Letošnjega 8. julija je republiško-pokrajinska komisija za reformo sistema vzgoje in izobraževanja sprejela skupna programska jedra za osnovno šolo in skupno vzgojno-izobražbeno osnovo usmerjenega izobraževanja in priporočila republiškimi in pokrajinskimi organom, naj se začne ta jedra uporabljati v šolskem letu 1984/85. Strokovne komisije naj bi do letošnjega oktobra uskladle neresena vprašanja, tako da bo celoten dokument izoblikovan do decembra in dan svetom za prosveto republik in pokrajin v nadaljnji postopek.

Končano je torej težavno delo, ki je vsebinsko pomembno za skupne temelje jugoslovanskega vzgojno-izobraževalnega sistema. Pri tem je sodelovalo več kot 200 strokovnjakov iz vseh republik in pokrajinskih zavodov za šolstvo pa tudi na desetine strokovnjakov iz strokovnih združenj in društev. Po treh letih, odkar je bil podpisan jugoslovanski Družbeni dogovor o skupnih temeljih sistema vzgoje in izobraževanja, po treh letih napornega dela, v katerem so se izoblikovale štiri različne skupne programske jedre (zadnja ima okrog 600 strani) in po javni razpravi, ki je potekala bolj ali manj v prosvetnih in ideoloških krogih, obšla pa je združeno delo materialne proizvodnje, je ta dokument vendarle zagledal beli dan.

Z uporabo tega dokumenta nastajajo možnosti za nemoteno prehajanje učencev iz ene republike ali pokrajine v drugo. Razlike v osnovnem izobraževanju in skupnih osnovah usmerjenega

izobraževanja po republikah in pokrajinah so zmanjšane na tiste najnujnejše značilnosti, ki ne bodo povzročale težav.

Zdaj ko je ta dokument sprejet, se seveda pojavljajo nekatera vprašanja:

— Kaj pomenijo skupna programska jedra glede na dosedanja predmetnika in učne načrte in kaj smo z njimi, dobili?

— Katera vprašanja ostajajo neresena in ali bodo bistveno vplivala na uveljavljanje dokumenta?

— Ali so s tem dokumentom zagotovljeni enotni temelji vzgojno-izobraževalnega sistema?

— Ali je dovolj možnosti, da se izrazijo nacionalne — republiške in pokrajinske značilnosti?

— Zakaj je bil izdelan s tolikšno zamudo?

Pot do tega dokumenta še zdaleč ni bila lahka. Ker je bilo v začetku marsikaj nerazumljivo, kar zadeva zasnovo, in ker je bilo precej nesporazumov o tem, kaj so to skupna jedra, so strokovnjaki iskali primerne oblike in vsebine, da bi se pogledi poenotili. Pri nastajanju skupnih jader pa se je izoblikovalo tudi precej vprašanj, ki niso samo »šolska«. Na primer: pri izbiri sestaviljavcev učnih načrtov so se razvzele polemike o njihovi pripadnosti in o tem, ali so vsi narodi in narodnosti enakopravno zastopani, pri tem pa ni bilo namenjeno dovolj pozornosti estetskim in idejnim kvaliteta. Polemični toni so se pojavili tudi pri sestavljanju seznama skladateljev, pri zasnovi pouka marksizma in pri vprašanju drugega jezika. Živahne razprave so potekale tudi ob vpra-

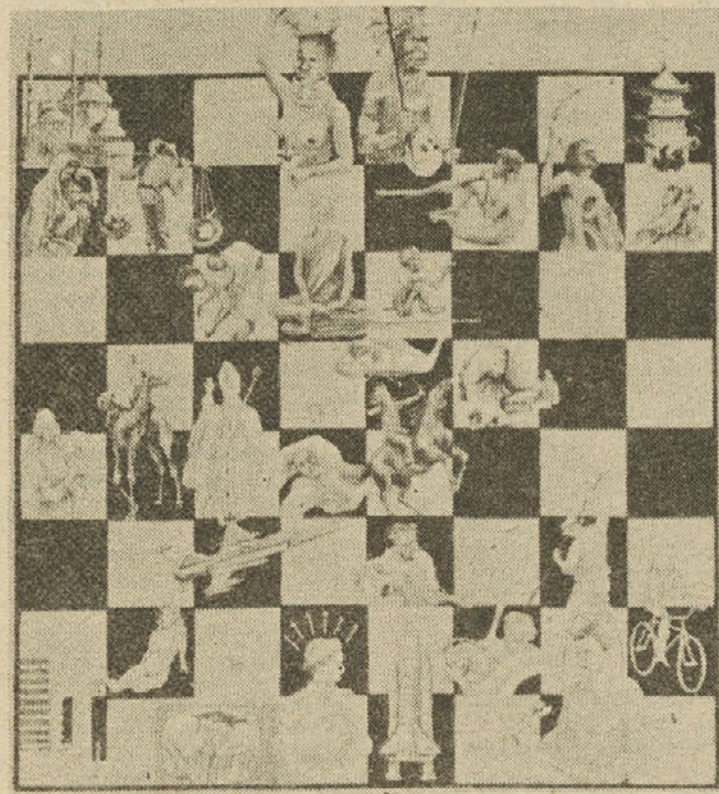
šanju o razporejanju obveznega gradiva po razredih. Nekateri so menili, da je treba natančno določiti, katera lekcija bo obdelana v kakem razredu, drugi pa so se zavzemali za to, naj bi v republikah in pokrajinah razporejali gradivo po svoji presoji.

Nekateri so predlagali, naj bi del skupnih jader, to je jugoslovanskega gradiva obravnavali pri izbirnem in dopolnilnem pouku, drugi pa so bili odločno za to, da se to obdeli pri rednem pouku. Menili so tudi, da bodo skupna

jedra ogrozila samostojnost republik in pokrajin pri uresničevanju izobraževalne politike.

Ne glede na različne prijeme in poglede pa moramo poudariti, da so se vsi zavzemali za to, da je treba v vzgojno-izobraževalnem sistemu okrepiti to, kar je v Jugoslaviji »skupno« in naj ta dejavnost temelji na sodobnih dosežkih znanosti, tehnike in tehnologije.

Skupna programska jedra so obvezna sestavina učnih vsebin osnovnega izobraževanja in

Susan Dorothea White (Avstralija): Šah, 1982, barvna litografija

skupnih vzgojno-izobražbenih osnov usmerjenega izobraževanja, razvrščenih po predmetih in razredih, ki se poučujejo v vseh republikah in pokrajinah. Ta jedra niso uniformna, saj imajo republike in pokrajine dovolj svobode, da včlenijo svoje značilnosti in razporedijo gradivo skupnih jader. Programska jedra se včlenjujejo v predmetnike, učne načrte in vsebine republiških in pokrajinskih programov za osnovne šole in skupno vzgojno-izobražbeno osnovo usmerjenega izobraževanja. Zaježila naj bi v zadnjih letih čedalje očitnejše razlikovanje med republiško-pokrajinskimi izobraževalnimi sistemi in utrla pot k večjemu in širšemu zblizjevanju. Z uveljavitvijo skupnih jader bodo dobili vsi učenci možnost, da spoznajo pomembne dogodke in osebnosti vseh naših narodov in narodnosti. In kar je najpomembnejše: jedra ustvarjajo možnosti za nemoteno prehajanje učencev iz ene republike in pokrajine v drugo.

Skupna programska jedra zagotavljajo torej enotne temelje jugoslovanskemu vzgojno-izobraževalnemu sistemu.

Omenili smo že, da je ostalo nekaj vprašanj neresenih — ta pa bodo kmalu usklajena. Gre za tale vprašanja:

— Za poučevanje marksizma sta dva predloga: po prvem naj bi začeli poučevati ta predmet od samoupravljanja in nato prešli k temeljem marksizma, po drugem pa naj bi potekal proces obrnjen.

— Pri pouku zemljepisa je nereseno vprašanje, ali naj bodo

poudarjene družbene ali naravne slovene sestavine.

— Pri glasbeni vzgoji je še zmeraj nereseno vprašanje, kateri skladatelji naj bodo upoštevani.

— Drugi jezik ali jezik družbenega okolja naj bi po večini predlogov poučevali od prvega razreda — nekateri pa menijo tudi drugeče.

— Nereseno je tudi vprašanje, kakšno naj bo razmerje med proizvodno-tehničnim izobraževanjem in stroko. V zvezi s tem bo treba rešiti tudi razporeditev učne vsebine skupnih jader za skupno vzgojno-izobražbeno osnovo usmerjenega izobraževanja. Vprašanje je, ali naj bi jo ohranili samo v prvih dveh letih ali pa jo razširili na vsa štiri leta, saj imajo v nekaterih republikah usmerjanje za poklic že v prvem letu. V zvezi s tem je komisija sklenila, da je treba pospešeno pripraviti skupna jedra za celotno usmerjeno izobraževanje.

Poudariti je treba zlasti to, da skupna programska jedra ne pomenijo osredotočenja in uniformnosti vzgojno-izobraževalnega sistema, saj spoštujejo narodne in druge značilnosti in upoštevajo stopnjo razvitosti vzgojno-izobraževalnega sistema v republikah in pokrajinah. Šola in učitelj imata dovolj možnosti za ustvarjalno delo.

Pred prosvetnimi organi republik in pokrajin je torej velika naloga in odgovorna naloga — da čim hitreje odmerijo v praksi kar najprimernejše mesto skupnim programskim jedrom.

VASKO RAIČEVIČ

dogodki
novosti

Sporočilo strokovnega sveta Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev

PRIPRAVA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA ZA VZGOJITELJE PREDŠOLSKIH OTROK

Dokaj hitro pripravljanje osnutka vzgojno-izobraževalnega programa »vzgojitelj predšolskih otrok« je privedlo do tega, da je bil osnutek tega programa v 3. različici predložen novembra 1982 v preliminarno presojo strokovnemu svetu Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev. Člani tega sveta in posamezne organizacije in skupnosti (Sekcija za predšolsko pedagogiko pri zvezi društev pedagoških delavcev Slovenije, Skupnost vzgojno-varstvenih ustanov Slovenije, Zveza skupnosti otroškega varstva, vzgojiteljske srednje šole in druge) so imeli tehtne pripombe tudi k tretji zasnovi programa, ki ga je bilo treba temeljito popraviti. Poleg tega so s sprejemom sprememb Smernice za oblikovanje programov nastale nove okoliščine, izoblikovala so se ustrezna priporočila za oblikovanje vzgojno-izobraževalnih programov, ki jih je pripravil Center za razvoj univerze in jih poslal vsem visokošolskim organizacijam. Vse to je govorilo v prid stališču, da moramo vzgojno-izobraževalni program vzgojitelja predšolskih otrok zasnovati tako kot vse druge visokošolske programe, da ta program nima izjemnega položaja, ki bi omogočal njegov sprejem mimo zakonskih določil.

Tako je strokovni svet Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev sestavil posebno delovno skupino (24. aprila 1983) in ji naložil, naj pripravi osnutek vzgojno-izobraževalnega programa vzgojitelja predšolskih otrok.

Ta delovna skupina je od ustanovitve do danes opravila naslednje:

- obravnavala je osnutek programa tako z vidika pripomb strokovnega sveta PIS za pedagoško usmeritev kot drugih in izoblikovala ustrezne smernice sestavljamcem učnih načrtov;

- v skladu s pripombami in upoštevajoč Smernice in Priporočila za oblikovanje vzgojno-izobraževalnega programa je izoblikovala nov osnutek predmetnika;

- oblikovala je profil diplomanta kot enega pomembnih sestavin vzgojno-izobraževalnega programa;

- oblikovala je osnutek dokumenta o pogojih za vključevanje v program;

- določila je nove sestaviljave za nekatere predmete, ki jih uvajamo na podlagi pripomb k prejšnjemu osnutku (zdravstvena vzgoja, predšolska pedagogika, metodika spoznavanja okolja in še nekaj drugih novih področij);

- dogovorila se je z avtorji osnutkov načrtov o vsebinskem in redakcijskem usklajevanju osnutkov učnih načrtov;

- rešila je nekatere nesporazume v zvezi s konceptualnimi vprašanji, ki nastajajo ob programu za usposabljanje vzgojitelja na višji stopnji in ki izhajajo iz sorazmerno šibko teoretično in praktično obvladane področja predšolske vzgoje (zanemarljena teorija predšolske vzgoje pri nas).

Nadaljnje oblikovanje osnutka vzgojno-izobraževalnega programa vzgojitelja predšolskih otrok je potekalo takole:

- do konca julija 1983 naj bi sestavljavci učnih načrtov posameznih predmetov predložili delovni skupini osnutek načrtov;

- do konca avgusta naj bi bilo opravljeno morebitno usklajevanje med posameznimi predmeti in sestavinami vzgojno-izobraževalnega programa in konzultacije med posameznimi strokovnjaki za to področje (de-

lovna skupina izhaja iz tega, da morajo že pri pripravi osnutkov sodelovati vsaj tile strokovnjaki: iz pedagoških akademij, iz vzgojiteljskih šol in iz vzgojno-izobraževalne prakse);

- med 1. in 15. septembrom bo delovna skupina na podlagi posameznih sestavin programa izoblikovala 4. osnutek vzgojno-izobraževalnega programa vzgojitelja predšolskih otrok;

- med 15. in 30. septembrom bo opravljeno administrativno-tehnično delo v zvezi z dokončno oblikovanjem osnutkom vzgojno-izobraževalnega programa;

- 30. septembra bo 4. osnutek predložen v obravnavo strokovnemu svetu PIS za pedagoško usmeritev.

Sestavljalci tega osnutka vzgojno-izobraževalnega programa bodo v času, ko naj bi bil ta dokončan, upoštevali še nekatere druge okoliščine, kot na primer usklajevanje dela vzgojno-izobraževalnega programa s programskimi jedri (posebno za splošno izobraževalne predmete) pa tudi z novimi programskimi zasnovami v pedagoški usmeritvi, kar lahko nekoliko vpliva na čas, ko bo osnutek programa pripravljen.

Glede na vse to lahko pričakujemo, da bo vzgojno-izobraževalni program vzgojitelja predšolskih otrok lahko sprejet do marca 1984, če upoštevamo vse nujne faze, ki jih zahteva metodologija za sprejemanje vzgojno-izobraževalnega programa (javna obravnava, pozitivno mnenje Strokovnega sveta SRS za vzgojo in izobraževanje, procedura sprejema vzgojno-izobraževalnega programa v skupščini PIS in drugo). Tako bi lahko opravili vse, kar je potrebno za razpis vpisa v študij vzgojno-izobraževalnega programa vzgojitelja predšolskih otrok v letu 1984.

Menimo, da je treba opraviti delo v zvezi s pripravo osnutka vzgojno-izobraževalnega programa vzgojitelja predšolskih otrok v skladu z uveljavljenimi določili, ki veljajo za vse visokošolske programe. Vsakršna neučinkovitost, ki bi težila za tem, da bi se izognili posameznim fazam pri oblikovanju vzgojno-izobraževalnega programa, zato da bi čimprej odprli študij na višji stopnji vzgojitelja predšolskih otrok, bo prej škodovala kot koristila pozitivnim prizadevanjem.

Strokovni svet PIS za pedagoško usmeritev se ob pripravi osnutka vzgojno-izobraževalnega programa zaveda, kako težavno bo uresničevanje vzgojno-izobraževalnega programa vzgojitelja predšolskih otrok, saj kadrovske možnosti za izvajanje programa še zdaleč niso rožnate. Kljub temu da si obe akademiji prizadevata zapolniti to vrzel, bodo težave nastopile predvsem pri izvajanju specialnih strokovnih predmetov, ki so jih doslej povečevali predvsem na ravni vzgojiteljskih šol. Zato vabi strokovni svet PIS za pedagoško usmeritev vse, ki lahko kaj pripomorejo, da bi zagotovili predavatelje za program vzgojitelja predšolskih otrok, naj spodbudijo posamezne strokovnjake na področju predšolske vzgoje k magistrskemu, specialističnemu ali doktorskemu študiju in tistim, ki imajo za to možnosti, pomagajo uresničiti njihove namere.

Strokovni svet PIS za pedagoško usmeritev bo ob obravnavi in sprejemanju vzgojno-izobraževalnega programa vzgojitelja predšolskih otrok obravnaval tudi analizo potrebnih kadrov za uresničevanje programa, ki jo bosta predložili obe pedagoški akademiji.

Učitelju visoko izobrazbo

iz dela Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev

Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev je letos nadaljevala delo tudi med šolskimi počitnicami. Njen strokovni svet se je sestel 14., skupščina pa 18. julija. Na dnevnem redu obeh sej je bila programska zasnova pedagoške usmeritve, ki je dobila končno podobo.

S programsko zasnovo za oblikovanje vzgojno-izobraževalnih programov v pedagoški usmeritvi smo dobili temeljno listino, ki bo rabila ustvarjalcem posameznih programov pri oblikovanju celotnega sistema izobraževanja pedagoških delavcev. Prvo stopnjo tega sistema predstavlja pedagoško-družboslovni program srednjega izobraževanja. Izobraževanje varuhinj se bo končalo na srednji stopnji, vzgojitelj predšolskih otrok pa na višji stopnji, celotno izobraževanje učiteljev — tako za osnovno kot za srednje šole — pa se bo pomaknilo na visokošolsko izobraževanje. Bržkone bomo že v začetku prihodnjega desetletja začeli izobraževati tudi osnovnošolske učitelje na visokih šolah. Vrh programske zasnove so programi podiplomskega študija, ki vodijo do magistrskega ali specializacije.

Zadoščenje, ki so ga doživeli

člani strokovnega sveta in delegati po končani večletni pripravi programske zasnove, so motili samo nekateri pomisleki. Morda je kriva zanje sama metodologija za pripravo programskih zasnov: suhoparne razpredelnice z nazivi programov in smeri in drugimi skopimi podatki prav malo povedo, kako bo prihodnji sistem deloval in ali bo uresničil pričakovanja. Šele tedaj, ko bodo nastali osnutki novih programov, bodo vidni prvi obrisi tega sistema. Tedaj bomo dobili tudi odgovor na nekatera odprta vprašanja, npr. do kod in kdaj je dvopredmetni študij smotrni, kdaj pa naj bi ga zamenjal samostojen enopredmetni študij. Pa tudi takrat se bomo morda znova srečali s pomislekom, ki je bil izrečen tudi na strokovnem svetu: ali nam bo uspelo v novem sistemu pedagoškega izobraževanja ohraniti in razvijati svetle tradicije dosedanjega pedagoškega šolstva, nekdanjega učiteljskega, sedanjih srednjih pedagoških in vzgojiteljskih šol, pedagoških akademij in drugih šol, ki zelo kakovostno usposablajo učitelje in vzgojiteljice? Ali se nam ne utegne zgoditi, da bomo sicer imeli visokošolsko izobražene osnovnošolske učitelje, ki pa bodo kljub višji strokovni izo-

brabzi manj usposobljeni za celostno oblikovanje otroka in mladostnika kot so zdajšnji.

Sprejeta programska zasnova je samo korak naprej v prizadevanjih za oblikovanje sodobnega sistema pedagoškega izobraževanja, ki ga bo treba leta in leta skrbno razvijati.

V povezavi s programsko zasnovo sta strokovni svet in skupščina Posebne izobraževalne skupnosti razpravljala tudi o pripravi programa za višješolsko izobraževanje vzgojitelja predšolskih otrok. Sporočilo, ki ga je pripravila delovna skupina v okviru strokovnega sveta, objavljamo posebej. Prav tako bo v našem glasilu izšla kot posebna priloga nova programska zasnova pedagoške usmeritve.

Od kod razlike v osebnih dohodkih?

Učitelji srednjih šol pedagoške, družboslovne in matematično-naravoslovne usmeritve so doslej večkrat opozorili na precejšnje razlike v osebnih dohodkih učiteljev med šolami proizvodnih in neproizvodnih usmeritev in zahtevali pojasnilo, ali ni krivo teh razlik morda že različno odmerjanje denarja posameznim vrstam šol.

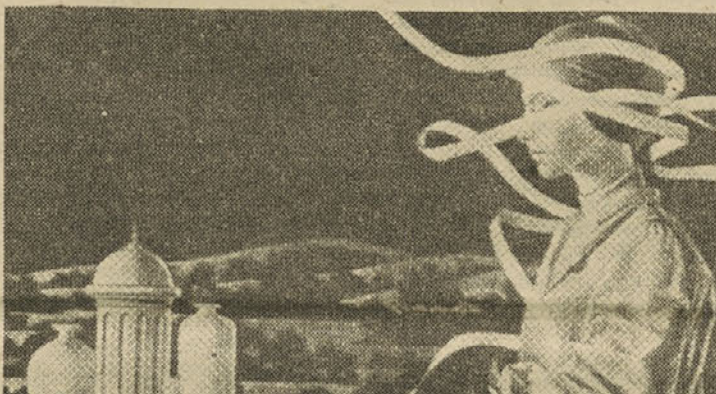
Strokovna služba Izobraževalne skupnosti Slovenije je primerjala zaključne račune nekaterih srednjih šol za leto 1982, njihove poprečne mesečne osebne dohodke in sredstva, ki so jim bila dodeljena po enotnih merilih s strani izobraževalne skupnosti. Po tej analizi so prišli do naslednjih sklepov:

Očitne razlike v povprečnih osebnih dohodkih med vrstami šol niso nastale zaradi različno odmerjenih sredstev. Šole so jih prejele na temelju predmetnikov in programov, po enotnih standardih, merilih in normativih. Večje razlike v osebnih dohodkih pa nastajajo med šolami predvsem zaradi razlik v notranji

delitvi del in nalog in zaradi različnega obsega dohodka, ki ga šole ustvarjajo v neposredno svobodno menjavo dela. Normativno število pedagoških ur na učitelja (20 ur na teden) nekatere šole močno presegajo; učiteljeva tedenska učna obveznost nekaterih primerih presega celotno zakonsko dogovorjeno zgornjo mejo (23 ur). Pri strokovno-teoretičnih predmetih si šole proizvodi usmeritev pogostejše pomagajo s pogodbenimi sodelavci, kar spet vpliva na delitev sredstev za osebne dohodke. Nekatere šole ustvarjajo še nekaj dodatnega denarja z izobraževanjem ob delu in s storitvami šolskih delavnic. Vse te okoliščine skupaj povzročajo kar precejšnje razlike v osebnih dohodkih in to na temelju notranje delitve, ki je v pristojnosti vzgojno-izobraževalnih organizacij. S temi razlikami se težko sprijaznijo učitelji srednjih šol, ki po naravi svojega dela nimajo doma nikakršnih možnosti za pridobitev dodatnega dohodka. Tako se bodo tudi delegati posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev jeseni spet vrtnili k temu vprašanju, in to ob gradivu, ki ga bo pripravila posebna delovna skupina.

Na seji skupščine se razprava ni zadržala dlje časa pri točkah dnevnega reda, ki so obravnavale dotok in porabo denarja posebne izobraževalne skupnosti in Izobraževalne skupnosti Slovenije. Čedalje skromnejše gnotne možnosti zbuja pri delegatih in delavcih šol dodatne skrbi: ali bomo lahko v takih razmerah uresničili temeljne reforme naloge? Ali ne bomo z varčevanjem le preveč osiromašili šol? Kakšne bodo resnične razvojne možnosti vzgoje in izobraževanja v prihodnjem desetletju? Na ta vprašanja bo odgovorila šele bližnja prihodnost.

JOŽE VALENTINČIČ

Sonja Lamut (Jugoslavija): Scena, 1982, mezzotinta — nagrada sklada Moše Pijadeja

Vpisi v slovenske osnovne šole na Tržaškem in Goriškem

Dvesto učencev manj na osnovni šoli, manj vpisov tudi v otroške vrtce

Konec junija se je končalo vpisovanje v slovenske osnovne šole na Tržaškem in Goriškem. Podatki o vpisu niso ravno razveseljevali. V prve razrede osnovne šole na Tržaškem se je letos vpisalo 198 otrok, kar je 38 manj kot lani, ko je bilo vseh prvošolcev 236. Vseh vpisanih v slovenske osnovne šole je na Tržaškem 1067, lani pa jih je obiskovalo osnovno šolo 1267. Ta padec učencev na slovenski osnovni šoli je povezan z demografskim padcem na Tržaškem. V zadnjih letih je v Trstu čedalje manj rojstev, tržaško prebivalstvo se stara. To kažejo najbolj očitno prav vpisi v osnovne šole in otroške vrtce. Pri vpisih v osnovno šolo je opazno tudi to, da se mladi pari odločajo za enega otroka in tudi to je eden od vzrokov, da je v vrtcih in osnovnih šolah manj otrok. Več otrok je vpisanih v prve razrede v mestu, kar jasno kaže, da se mladi selijo iz okoliških vasi v mesto.

Tudi na Goriškem ni nič boljše v vpisu v osnovno šolo. Poglejmo podatke: v prve razrede slovenske osnovne šole se je letos vpisalo 85 otrok, vseh otrok pa bo na osnovni šoli v šolskem letu 515, kar je manj kot lani. Podatki kažejo, da bo obiskovalo slovensko osnovno šolo v prihodnjem šolskem letu na Tržaškem in Goriškem 1582 otrok.

Zelo razveseljivo pa je, da so odprli zasebno (privatno) slovensko osnovno šolo v Benečiji, ki bo pripomogla, da bo veliko

slovenskih otrok lahko obiskovalo slovensko šolo v domačem kraju. Do zdaj so namreč morali slovenski starši pošiljati svoje otroke v slovenske šole v Gorico, kar je bilo vezano na stroške in druge skrbi. Privatno slovensko šolo bo financirala Slovenska kulturna gospodarska zveza iz Trsta, ki ima veliko zaslug za to tako pomembno pobudo, ki odpira nove možnosti rojakom v Videmski pokrajini.

Ogljemo si na kratko še vpise v slovenske otroške vrtce, ki so zelo pomembni za prihodnje vpise v osnovno šolo. Tudi v vrtce se je vpisalo manj otrok, ker se je zmanjšalo število rojstev. Slovenske otroške vrtce bo prvič obiskovalo 150 otrok (podatki veljajo za Tržaško), vseh otrok pa bo v prihodnjem šolskem letu 593.

Vzrok za to je le trenutni demografski padec, zato ob teh številkah ne smemo biti črnogledi. Če se bodo odprle nove slovenske šole v Videmski pokrajini (kar si seveda želimo), bo tudi slovenskih otrok na osnovnih šolah več, slovenske šole pa bodo delovale na vsem območju, kjer žive Slovenci. Tako imajo slovenske osnovne šole že v Ronkah na Goriškem, slovenski vrtci v Krmini, kjer živijo pretežno Italijani, v prihodnjem letu bo odprta zasebna slovenska osnovna šola v Benečiji. Vse to pa nas lahko navdaja z optimizmom.

MARKO PAULIN

Zelena luč za nove programe

Ob skupščini Posebne izobraževalne skupnosti za kulturo

Na kratki in vendar učinkoviti seji skupščine Posebne izobraževalne skupnosti za kulturo, ki je bila ob koncu šolskega leta, so delegati pozorno obravnavali pomembna dokumenta: Predlog obračunske bilance združevanja in porabe sredstev usmerjenega izobraževanja za leto 1982 in Predlog plana združevanja sredstev za leto 1983 z informacijo o prilivu sredstev. Seznanili so skupščino, da pripravljajo nekatere sklepe, ki bodo vodilo pri usklajevanju porabe denarja glede na dovoljeni global.

Ni treba posebej poudarjati, da zdajšnje težke gospodarske razmere vse bolj terjajo samoupravno ukrepanje, saj le to lahko upošteva posebnosti posameznih okoliščin ter hkrati spodbudi in ohranja pobudo in ustvarjalnost delovnih ljudi, da bodo učinkoviteje obvladovali zdajšnje razmere.

Največ pozornosti pa je skupščina namenila predlogu programske zasnove na kulturni usmeritvi. Jednata razprava je pokazala, da je bil predlog ustrezno pripravljen in da so se mnenja v razpravi uskladila. Povedati je treba, da so že pri pripravi osnutka sodelovale vse prizadete visoke šole in da so uskladili mnenja s Posebno izobraževalno skupnostjo za pedagoško usmeritev in s Posebno izobraževalno skupnostjo za družboslovje. Niso pa še rešena nekatera vprašanja, kot na primer: nove strokovne naslove bo treba uskladiti z zakonom, pri izobraževanju organizatorjev kulturnega življenja še ni povsem jasno, za katero stopnjo zahtevnosti gre itn.

Sestavljalci programskih zasnov so upoštevali smernice za oblikovanje vzgojno-izobraže-

valnih programov v usmerjenem izobraževanju, ki zahtevajo, da ima vsak program potrebno izpopolnjevanje, skušali so poiskati možnosti, da bi se kateri izmed novih programov uresničil v skupini izbirnih predmetov zdajšnjih programov. Programske zasnove upoštevajo družbene potrebe tudi za daljše obdobje; predlagali so tudi nekaj novih smeri izobraževanja, ki jih ne bodo izvajali v neposredni prihodnosti, temveč bodo upoštevali zdajšnje gnotne možnosti in kadrovske potrebe. Skupščina Posebne izobraževalne skupnosti je sprejela celoten predlog programskih zasnov za vse stopnje izobraževanja: za srednjo stopnjo je sprejela vse (5) programe razen programa za smer oblikovalec aranžer. Posebna izobraževalna skupnost za ekonomsko usmeritev je namreč predlagala, naj se le-ta program ne sprejme, ker je treba najprej uskladiti mnenja o tem, kam — kateri matični posebni izobraževalni skupnosti — pripada smer oblikovalec aranžer; sprejeli so tudi vse programske zasnove za višje (11) in za visoko (15) izobraževanje. Pri programih za visoko izobraževanje je všteti tudi program oblikovanje, ki zajema tele smeri: industrijsko oblikovanje, vizualne komunikacije in unikatno oblikovanje. Menili so, da je tudi ta program celosten in interdisciplinarno zasnovan.

Skupščina je predlog soglasno sprejela in priporočila, naj bi program oblikovanje na visoki stopnji začeli izvajati čimprej, če mogoče že v šolskem letu 1984—85; program bo izvajala Akademija za likovno umetnost v Ljubljani.

T. D.

Zavzeto delo in nove spodbude

Ob skupščini sekcije za predšolsko pedagogiko

Zamisel o ustanovitvi Sekcije za predšolsko pedagogiko pri Zvezi društev pedagoških delavcev Slovenije kot strokovnega združenja je nastala pri Skupnosti VVO Slovenije kot odsev misli, ki so se izoblikovale na vseh treh poprejšnjih strokovnih posvetih s področja predšolske vzgoje. Sekcija je bila ustanovljena pred tremi leti, ko so potekale intenzivne spremembe v vzgojno-izobraževalnem sistemu in hkrati v sistemu predšolske vzgoje. Letos je bila druga skupščina sekcije. Udeležili so se predstavniki Pedagoškega inštituta, Zavoda SRS za šolstvo, Republiškega komiteja za vzgojo, izobraževanje in telesno kulturo, Pedagoške akademije iz Ljubljane, Skupnosti VVO Slovenije, Zveze društev prijateljev mladine Slovenije, Republiške konference SZDL, predstavniki Zveze sindikatov Slovenije in drugi delegati.

Da je sekcija resnično zažive-
la, izpričujejo tile podatki: danes

se sekcija lahko pohvali s 1400 člani iz 75 vzgojno-varstvenih organizacij, ki so med seboj povezani s 83 poverjeniki. V to strokovno združenje so včlanjeni tudi številni strokovni in politični delavci.

Kot smo lahko slišali v poročilu, je sekcija v triletnem obdobju opravila številne naloge in s tem pripomogla k reševanju nekaterih vprašanj na področju predšolske vzgoje. V tem času so se izvršile tudi območne razprave o ožnjutku programa za vzgojo predšolskih otrok. Sekcija je namenila ustrezno pozornost predvsem povezovanju z drugimi družbenimi dejavniki, njena temeljna naloga v tem obdobju pa je bila — aktivno sodelovati v vseh razpravah o programu izobraževanja na višji stopnji za vzgojiteljice predšolskih otrok. Veliko truda in časa je sekcija vložila v priprave na strokovni posvet Skupnosti VVO Slovenije na temo Za otroka v družini, v VVO, v družbi, ki je dosegel

velik uspeh. Zdaj potekajo priprave za 4. strokovni posvet z naslovom Socialistično-humanistične vrednote v predšolski vzgoji, ki bo maja prihodnje leto v Novi Gorici. Da bi delo čim bolj potekalo, so pri sekciji imenovali dve delovni skupini, za dopisništvo in za zbiranje didaktičnih iger.

Na skupščini smo poslušali obsežno zgodovino o izobraževanju vzgojiteljice vse od povojnih let pa do danes. Skozi ves čas je čutili vsa njihova prizadevanja za višjo izobrazbo, ki se doslej — kljub številnim predlogom, ki so že bili izoblikovani — niso uresničila. Kot kaže, se bo njihova želja vendarle kmalu uresničila: na višješolsko izobraževanje naj bi prešli če bo mogoče že v letu 1984/85, ko bodo končane vse priprave in usklajena mnenja glede oblikovanja izobraževalnih programov na srednji in višji stopnji izobraževanja delavcev na področju predšolske vzgoje. Zvedeli smo, da te priprave že pospešeno potekajo.

Iz nedavne ankete, ki jo je sekcija izvedla med člani z namenom, da bi ocenili dozdajšnje delo in zbrali nove predloge za prihodnje, lahko razberemo, da so člani z delom sekcije zadovoljni. Med predloge za boljše delo, ki so jih izoblikovali člani, lahko štejemo naslednje: želijo si boljše in ažurne obveščanje, zato predlagamo, naj bi ustanovili območne zbore, ki bi hkrati prispevali k še boljše sodelovanju. Glede vsebine dela pa želijo razširiti področje predšolske vzgoje in ga obogatiti še na področju moralne in delovne vzgoje, zanimajo jih vprašanja o ocenjevanju otrok in nekatera vprašanja tehnične narave.

Iz živahne razprave povzemamo nekatere misli, ugotovitve in predloge:

Sekcija je bila pravočasno ustanovljena in je doslej odigrala pomembno vlogo. Kritične besede, izrečene na račun večine glasil in revij, med njimi tudi Prosvetnega delavca — češ, da ne poročajo dovolj o področju predšolske vzgoje in da večkrat zastarijo članki, ne da bi bili objavljeni — so izzvenele na koncu kot poziv vsem vzgojiteljicam, naj same bolj zavzeto in poglobljeno pišejo o svojem strokovnem področju, hkrati pa morajo upoštevati tudi težave posameznih uredništev.

V razpravi so razmišljali tudi o tem, kako razvijati različne oblike dela z otroki v krajevni skupnosti, kjer naj bi vzgojiteljice postale nekakšne animatorke.

Veliko so govorili tudi o sodelovanju z Zvezo društev prijateljev mladine Slovenije, s katero že doslej uspešno sodelujejo.

Ker je skupina, ki zbira didaktične igre, zbrala že veliko gradiva, so predlagali, naj bi se priglasili k sodelovanju tudi strokovnjaki in menili, da bi bilo prav, če bi se to gradivo objavilo v samostojni publikaciji. Na skupščini so soglasno sprejeli načrt dela sekcije za letošnje leto in izvolili nove člane izvršilnega odbora za prihodnje mandatno obdobje. Prisrčne besede in šopki najprizadevnejšim in kulturni program, ki so ga pripravili otroci in vzgojiteljice iz VVO Koseze, so obogatili in popestrili srečanje ob skupščini Sekcije za predšolsko pedagogiko.

T. D.

Učbeniki se ne smejo starati

Za novo šolsko leto 164 novih učbenikov

Predstavniki Zavoda SRS za šolstvo, založb in izobraževalne skupnosti Slovenije so v prvi polovici julija seznanili novinarje z velikim kulturnim dosežkom: v novem šolskem letu bodo imeli osnovnošolci in srednješolci na voljo kar 164 novih učbenikov.

Ni treba posebej poudariti, kolikšen uspeh je to spričo zdajšnjih težkih gospodarskih razmer, ob pomanjkanju strokovnjakov in nenehnem naraščanju cen. Precej učbenikov je povsem novih tako v strokovnem kot v terminološkem pogledu. Največ delo je za to veliko delo zagotovilo oddelku Zavoda SRS za šolstvo, ki je pripravil učbenike, delovne zvezke, didaktične komplete, pojasnila in drugo dodatno gradivo. Najtežje so pridobili avtorje za pisanje učbenikov, ker so za to težko delo premalo nagajeni. Če dodamo, da pišejo avtorji učbenike ob svojem rednem delu, da pisanje učbenikov ni dovolj strokovno upoštevano, in da zajem avtorjev ni dovolj širok, da izida učbenika kar 33 stopenj, smo povedali skoraj vse. In ne nazadnje; ostra strokovna kritika, ki jih po stari »slovenski« navadi udari po izidu učbenika, jim prav gotovo ni v spodbudo.

Kljub naštetim težavam in tistim, ki tarejo tudi založbe in knjigarne, je letošnja bera novih učbenikov razveseljiva. To pa ne velja za njihovo novo ceno. Zvedeli smo, da bodo letos osnovnošolski učbeniki za 21 odstotkov dražji kot lani, za prvi razred srednjega usmerjenega izobraževanja pa se bodo podražili za 10 odstotkov. Ceno učbenikov za drugi letnik jetežko določiti, ker se le-ta razlikuje od smeri do smeri in od kompleta do kompleta; del nekaterih kompletov bodo namreč učenci uporabljali še v naslednjem šolskem letu.

Res je tudi, da letos ni več mogoče pričakovati regresa za nakup novih učbenikov v srednjih šolah zaradi krčenja sredstev. Posebne izobraževalne skupnosti bodo še vnaprej subvencionirale samo učbenike z manjšo naklado. Ob organiziranem nakupu učbenikov — prodajni pogoji ostanejo isti kot lani

— bodo šole deležne edinega popusta; ki ga dajejo knjigarne. Letos se je ta popust znižal od 5 odstotkov na 2,5 odstotka. Predlagali so, naj bi založniki znova pregledali vse možnosti in ta odstotek zvišali tako, da bi spodbudili šole k nadaljnjemu zbiranju šolskih zalog za izposojeno knjigo. Kasneje so ugotovili, da kljub dobri volji ne morejo zvišati popust šolam zaradi zamrznjenih marž.

In kako bo z novimi učbeniki letos? Če povzamemo: Za osnovno šolo so v glavnem pripravljene in bo le malo novih, pri reformiranem pouku od 1. do 3. razreda si bodo pomagali z navodili za uporabo dozdajšnjih učbenikov. Za 1. letnik srednjega usmerjenega izobraževanja je dovolj učbenikov v šolah še iz zaloge iz prejšnjih dveh let. Za 2. letnik so pripravljene vsi učbeniki za splošne predmete razen dveh, za strokovno-teoretične predmete bo pripravljenih 52,14 učbenikov bo izšlo z zamudo. V 3. letniku bodo uporabljali nekatere iz 2. letnika, za splošne predmete bo izšlo 26 novih, 9 jih bo izšlo z zamudo, za strokovno-teoretične predmete pa bodo pripravili 77 učbenikov, od teh jih bo izšlo 44 brez večje zamude. In kakšen bo nov učbenik nasploh? Učbenik naj bi bil predvsem trajnejši — vsebina, ki hitreje zastareva, ne bo sestavina učbenika. Novosti na snovnem in na didaktično-metodičnem področju bodo dodane v posebnih publikacijah. Pripravljena bodo tudi pojasnila o tem, kako uporabiti stare učbenike ob novem programu. Poleg trajnejše veljave znanja in ustreznih lastnosti glede na vsebino in didaktično zasnovanost bo učbenik vseboval aktivne učne metode, ki spodbujajo učitelja in učenca k samostojnemu delu. Ker je snov zasnovana na različnih ravneh, bo učbenik omogočal in spodbujal individualno in notranjo diferenciacijo.

Če bo res tak, kot obetajo, bo nov učbenik pomenil hkrati tudi velik prispevek k zmanjšanju osebne in skupne porabe — denarja in živcev.

TEA DOMINKO

S srečanja urednikov prosvetnih glasil (Foto: F. Medar)

Dolga pot do boljše šole

Z letošnjega srečanja urednikov prosvetnih glasil

Letošnje osmo srečanje urednikov in novinarjev prosvetnih glasil republik in pokrajin, ki je bilo od 26. do 29. junija v Nišu, je namenilo največ pozornosti uresničevanju reforme v Srbiji ter programski usmerjenosti prosvetnih glasil. Gostitelj tega srečanja je bil Prosvetni pregled, glasilo delavcev v vzgoji in izobraževanju SR Srbije, ki že nekaj let izhaja tedensko v nakladi 14 tisoč izvodov, obenem pa razvija tudi raznovrstno založniško dejavnost, namenjeno šolam in prosvetnim delavcem.

O reformi v Srbiji so spregovorili vidni pedagoški in družbeno-politični delavci: dr. N. Potkonjak, dr. M. Juhas, M. Koruđić, R. Petrović, B. Lukić in drugi. V Srbiji so uvedli v srednje šole programe usmerjenega izobraževanja leta 1977. Tako so že pred dvema letoma končali reformirano srednjo šolo učenci, ki so se vpisali v štiriletno program. Od takrat do danes je bilo dovolj časa za kritično analizo nove srednje šole, njene uspešnosti in pomanjkljivosti. Postopno dozorevajo tudi sklepi, kaj spremeniti, da bo reformirana srednja šola dala pričakovane sadove. S spremembami pa ne nameravajo hiteti; bolje je, pravijo, da porabimo celo leto za usposabljanje učiteljev za spremenjene programe, kot pa da spreminjamo samo zunanjo podobo srednje šole.

Z reformirano srednjo šolo niso preveč zadovoljni niti učenci niti učitelji, pa tudi združeno delo ne. Dosedanje spremembe so bile bolj sistemske in površinske, globlje v spreminjanje vzgojno-izobraževalnega dela niso segle. Medtem, ko je v osnovni šoli razmeroma dognana organizacija vzgojno-izobraževalnega dela, tega ne bi mogli trditi za novo srednjo šolo. Učenci se ne poistojijo s svojo šolo, niti se med šolanjem ne povežejo glob-

lje z izbrano stroko in poklicem. K temu je bržkone prispevala precej že sama programska prepolnjenost srednje šole na dve stopnji — na dveletno splošno izobraževanje in na strokovno izobraževanje in usposabljanje. Ta nesrečna delitev srednje šole na dve zaporedni in pogosto tudi prostorsko ločeni stopnji je bila, na primer v samem Beogradu, vzrok, da je nastala 63 centrov usmerjenega izobraževanja, namenjenih eno — ali dvoletnemu strokovnemu izobraževanju na drugi stopnji. Tako šolska mreža je zahtevala veliko preseljevanje učencev in učiteljev. Med slednjimi je bilo na začetku v samem Beogradu več kot 500 začasnih brez dela. Krstili so jih za »tehnoški presežek«, kot bi bila tega kriva kaka tehnološka sprememba. Dobivali so zajamčeni osebni dohodek, postopno pa so se vsi tudi na novo zaposlili, saj so imeli prednost pri novih zaposlitvah v šolstvu.

Tega, da se učenci ne uživajo dobro v svoje šole in da se uresničevanje posameznih učnih načrtov ne združuje v vsestransko oblikovanje učencev, so ponekod krivili tudi velike, »mamutske« šole. Zato se vedno bolj ogrevajo za srednje velike šole, ki naj bi imele največ do 900 učencev.

V zadnjih letih so v Srbiji večkrat popravljali šolsko mrežo. Kljub temu so v marsikaterem šolskem centru združeni še zelo raznovrstni programi. Šele zdaj bodo koreniteje skrbili število strok in poklicev, da bi učenci dobili širšo podlago za delo v določeni stroki. Ko bodo v prihodnjih letih preuredili srednje šole tako, da bodo strokovni predmeti zastopani že tudi v prvih dveh letnikih in se bodo učenci že pri vpisu v srednjo šolo odločali za delo v posameznih strokah, računajo, da bodo učence boljše kot doslej pripravili za delo. V

tem dosedanja srednja šola večinoma ni izpolnila pričakovanj. Šele zdaj ugotavljajo, da ni mogoče usposabljanja za delo prepuščati zgolj delovnim organizacijam; tudi šola mora biti odgovorna za praktično usposabljanje učencev in mora imeti v ta namen potrebne šolske delavnice. V vsaki srednji šoli bi morali imeti razvite tudi interesne dejavnosti kot so mladi tehniki, šolske zadržke ipd. Učenci bi morali imeti več priložnosti za samoupravljanje. Sedanja enostranska skrb zgolj za uresničevanje predmetnikov in predvidenih ur pouka vodi v siromašnje šole in njene vzgojne vloge, interesnih ter drugih dejavnosti. Če bi nadaljevali v taki smeri, bi se vračali k tradicionalni šoli in utrjevali razredno-predmetno organizacijo učnega procesa.

Pri vsem tem je nemara še najbolj prizadeta vzgojna vloga srednje šole. Ker je pozornost namenjena predvsem izobraževanju in znanju, so vzgojne dejavnosti in prizadevanja ob strani. Usposabljanje učiteljev ne temelji na načrtnem kadrovanju in oblikovanju kandidatov (nikjer na svetu ne prepuščajo kadrovanja za učiteljski poklic tako naključju kot pri nas, je rekel eden izmed govornikov). Tudi dopolnilno izobraževanje učiteljev ne vključuje kaj dosti usposabljanja za vzgojne naloge. Pri vrednotenju in nagrajevanju učiteljevega dela pa je vzgojna učinkovitost docela prezrta.

Ob tem, ko se zavedajo, kakšen vpliv ima učiteljeva motiviranost na delo, pa hkrati ugotavljajo, da so osebni dohodki prosvetnih delavcev zaostali kar za 20 odstotkov za dohodki v gospodarstvu. Šele v zadnjem mesecu so odkrili nekaj novih možnosti: v republiki in občinah so oprostili vzgojno-izobraževalne organizacije prispevkov za osnovno in usmerjeno izobraže-

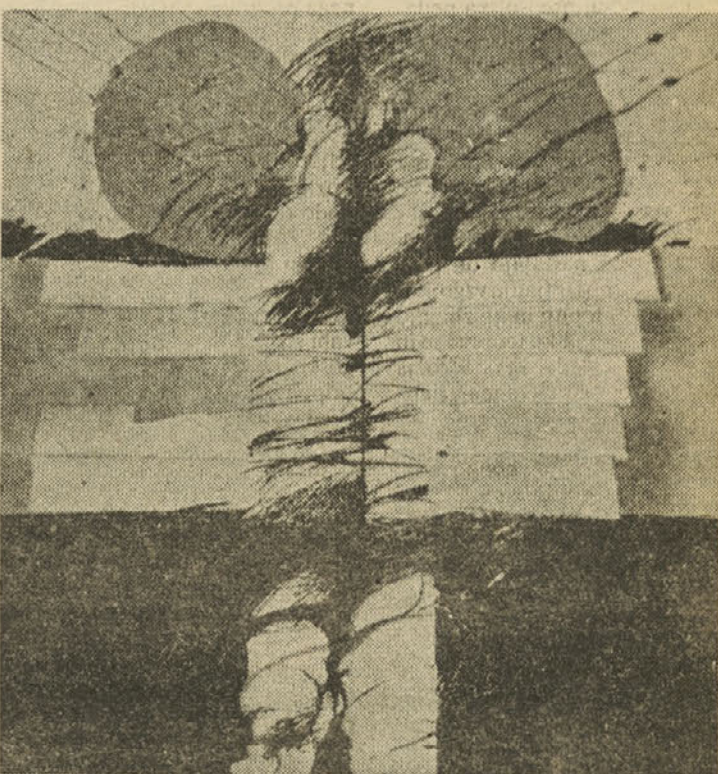
vanje, za železnice, kmetijstvo ipd. ter tako povečali osebne dohodke šolnikom za 10 odstotkov.

V stikih s prosvetnimi delavci Niša in Pirota smo lahko ugotovili, kako se zaostruje vprašanje zaposlovanja. Samo v Pirotu je več kot tisoč mladih, ki so končali usmerjeno izobraževanje, brez dela. Čezmerno širjenje visokega šolstva je v Srbiji načelo ravnotežje med ponudbo in povpraševanjem po strokovnih delavcih z višjo in visoko šolo. Iz teh zagat ne vidijo izhoda kar čez noč. Sicer pa pripravljajo v kratkem reformo visokega šolstva.

Skupščina sekcije prosvetnih glasil, ki je bila v teh dneh, pa se je ukvarjala predvsem s programsko usmerjenostjo prosvetnih glasil in njihovim medsebojnim sodelovanjem pri obveščanju bralcev. Analizo in referat o programski usmerjenosti prosvetnih glasil je pripravilo uredništvo Prosvetnega delavca. V skladu z dosedanjim vsebinsko usmerjenostjo in novimi nalogami bodo prosvetna glasila tudi v prihodnje skušala čim bolj uresničevati svoje temeljne naloge kot strokovno-informativni 14-dnevnik ali tednik s področja vzgoje in izobraževanja in kot glasila delavcev te dejavnosti, v katera pišejo tudi sami: o svojem delu, težavah in uspehih, pa tudi o zamislih in izkušnjah, ki bi lahko koristile drugim in jih spodbujale k uspešnejšemu delu.

Vodstvo sekcije bo v prihodnjem letu v rokah časopisa Šolske novine iz Zagreba. O programski usmerjenosti in družbeno-gospodarskem položaju prosvetnih glasil pa bo še letos razpravljala zvezni odbor Sindikata delavcev v vzgoji in izobraževanju, znanosti in kulturi, saj je dejavnost teh glasil povezana z dejavnostjo sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju, znanosti in kulturi.

JOŽE VALENTINČIČ

Klavdij Palčić (Italija): Kompozicija, 1982, barvni stitisk in litografija

delo
šola

Varčevanje — del splošne kulture mladih

4. konferenca mentorjev cicibanskega varčevanja, pionirskih in mladinskih hranilnic

Ljubljanska banka pripravi vsako drugo leto konferenco mentorjev cicibanskih, pionirskih in mladinskih hranilnic, ki zajema problematiko varčevanja kot del splošne kulture mladih. Tudi letos je bila do konca junija že 4. tovrstna konferenca v Cankarjevem domu v Ljubljani. Konference se je poleg 20 delegacij in 133 mentorjev udeležilo še 50 gostov; med njimi so bili najvišji predstavniki strokovnih in družbenopolitičnih organov na zvezni in republiški ravni, predstavniki drugih republik, zamejskih in naših bank. Zvrstile so se pozdravne besede in čestitke Ljubljanski banki in varčevalcem za uspešno dozdajšnje delo.

Delo konference je potekalo v dveh delih: v prvem delu so si sledili uvodni referati: Tilka Blaha je obravnavala dejavnost mladinske organizacije pri uresničevanju splošnega enotnega načina pionirskega varčevanja v Jugoslaviji, Robert Černe je poudaril vlogo mladinske organizacije pri ustanavljanju in razvijanju mladinskih hranilnic, Darja Rakčević pa je v svojem referatu govorila o vzgoji k varčevanju v osnovnem in srednjem izobraževanju. Razprava je potekala v dveh delovnih skupinah: Prva je razpravljala o kakovosti obogatitvi dejavnosti pionirskega in cicibanskega varčevanja, druga skupina pa je obravnavala možnosti za ustanavljanje in delovanje mladinskih hranilnic.

Po sklepu sveta metnorjev za mladinsko varčevanje pri Ljubljanski banki so podelili Vošnjakove plakete 28 najprizadevnejšim mentorjem, ki so dosegli izjemne uspehe pri vzgoji mladih na področju varčevanja. Pester kulturni spored z nastopom Koroskega okteta je sklenil konferenco in počastil 40-letnico ustanovitve Zveze pionirjev Jugoslavije in 30-letnico delovanja Zveze prijateljev mladine Slovenije.

Konferenca je povsem dosegla svoj namen: Pedagogi mentorji in vodje pionirskih hranilnic na šolah so izmenjali svoje izkušnje, pregledali dozdajšnji in načrtovani nadaljnji razvoj mladinskega varčevanja v sodelovanju s strokovnjaki na vzgojno-izobraževalnem področju in z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami. Letošnja konferenca pa je imela še drug namen: oceniti in družbeno potrditi dozdajšnje delo Ljubljanske banke na področju varčevanja. Na konferenci so vsi soglasno izrazili svoje priznanje in pohvalo Ljubljanski banki za njeno prizadevanje in dejavnost in hkrati potrdili, da so pionirske hranilnice najprimernejša oblika pionirskega varčevanja, ki bi jo veljalo razširiti na območje vse Jugoslavije.

Kolikšen uspeh je dosegla Ljubljanska banka v sodelovanju z mentorji in pionirsko organizacijo v desetih letih delovanja, naj izpričajo podatki: Na območju temeljnih bank v sistemu Ljubljanske banke deluje več kot 690 pionirskih in 25 mladinskih hranilnic v cicibanskem varčevanju pa sodeluje več kot 70 vzgojno-varstvenih organizacij s skupno 180 tisoč mladimi varčevalci. Mreža pionirskih hranilnic sega tudi v druge republike in v tujino; tam v 40 hranilnicah, varčujejo otroci naših delavcev, ki so začasno zaposleni v tujini in zamejstvu.

Varčevanje je nujno

Podpredsednica koordinacijskega odbora za družbeno varčevanje pri Republiški konferenci SZDL Tilka Blaha je v svojem uvodnem referatu med drugim poudarila: — V obdobju zaostrenih družbeno-ekonomskih razmer in prizadevanj za stabilizacijo našega gospodarstva se je tudi v širši družbi uveljavilo spoznanje o nujnosti družbenega varčevanja; razmere so nas prisilile, da smo spoznali: varčevanje ni več le deklarativno načelo — le enkratna ali občasna aktivnost, temveč zavestno spoznana nujnost, da moramo živeti od ustvarjenega in da moramo smotrno gospodariti z naravnimi in družbenimi dobrinami. Splošna družbena spoznanja in prizade-

vanja za varčevanje, ki smo jih opredelili tudi v programu koordinacijskega odbora za družbeno varčevanje, kot so: ohranjanje kmetijske zemlje, varčevanje z energijo, surovinami, proizvodnimi sredstvi in družbenim denarnim kapitalom, bolj premišljena in razumna poraba občanov, omejevanje nesmotrne porabe vseh redkih dobrin in vračanje in ponovna predelava vsega, kar se da ponovno uporabiti — moramo prenesti na mlade in jih v ta prizadevanja aktivno vključiti. Poudarila je, da moramo v celotnem vzgojno-izobraževalnem procesu privzogiti mlademu človeku predvsem zdrav odnos do ustvarjalnega dela, spoznanje, da lahko živimo le od tega, kar ustvarimo, privzogiti jim moramo odgovoren odnos do družbenih sredstev, do naravnega in ustvarjenega bogastva. Vse to pa je mogoče doseči le, če se mladi čimprej vključijo v tovrstne dejavnosti in če sami prevzemajo zanje odgovornost in obveznosti. Zelo pomembno vlogo pri tem imata pionirska in mladinska organizacija v osnovni šoli oziroma v usmerjenem izobraževanju kot pomembna dejavnika v prizadevanjih za vzgojo in oblikovanje prihodnjega delavca, samoupravljalca.

Podpredsednik Zveze prijateljev mladine Slovenije in predsednik sveta Zveze pionirjev Slovenije Franci Kržan pa je v svojem referatu Pomen uveljavljanja enotnega načina pionirskega varčevanja v Jugoslaviji poudaril, da so tovrstna srečanja mentorjev priložnost za to, da postane vključevanje mladih v različne oblike varčevanja široko in stalno gibanje, da postane delo, ki smo ga v hranilnicah začeli že pred več kot desetimi leti, resnično množično. Med drugim je dejal: — Varčevanje namreč ni le zbiranje denarja zato, da bi si nekaj kupili, je nekaj več, je tudi solidarnost in vzajemnost, je tudi odrekanje in združevanje sredstev, znanja in sil za skupne naloge, za premagovanje težav v našem gospodarstvu. To pripravljeno pa so slovenski in drugi pionirji že velikokrat doslej dokazali z različnimi akcijami. In naprej: Ker je Ljubljanska banka — združena banka dosegla glede pionirskega hranilništva pomembne uspehe, v svetu Zveze pionirjev Jugoslavije menimo, da bi — ob oceni razvitosti varčevanja mladih v sklopu različnih bank — lahko ponudili model delovanja ali program, ki ga razvija Ljubljanska banka na področju cicibanskega, pionirskega in mladinskega hranilništva, združenju bank Jugoslavije v obravnavo. Menil je, da bi s prilaganjem posebnosti v bankah, kot tudi na področju vzgoje in izobraževanja po republikah in pokrajinah, lahko uspešno uporabili model organiziranosti hranilnic v okviru Ljubljanske banke. Nadaljnja naloga pa naj bi bila izdelati skupno pot razvoja pionirskih in mladinskih hranilnic in naloge bank v Jugoslaviji za naslednje srednjeročno obdobje, opredelitev nalog za leto 1984 in s tem v zvezi tudi z uresničevanjem nalog iz programa XIII. JPI »Pionirji, veselo na delo!«, ki poteka že drugo leto.

Sekretar Zveze SMJ Robert Černe je v svojem referatu poudaril, da je varčevanje sestavni del kulture, ki se kaže tudi v odnosu človeka do človeka, do narodov in do sveta. Varčevanje

mora postati naš način dela, razmišljanja in življenja. Ko je pohvalil uspehe Ljubljanske banke na področju varčevanja, še posebno v osnovnih šolah, je poskusil odgovoriti na vprašanje, zakaj ni takih dosežkov tudi v srednjih šolah, kjer deluje le 25 hranilnic v Sloveniji. Menil je, da so vzroki predvsem v premajhni motivaciji posameznikov in v mladinski organizaciji, ki še zmeraj ne pozna svoje vloge in ni dovolj aktivna. Učenci bi se morali vključevati na temelju njihovih interesov; le-te bi bilo treba prvenstveno upoštevati. Najprimernejša oblika varčevanja bi bila, po njegovem mnenju, kolektivno varčevanje za določene namene, za razredno skupnost ali na ravni šole. Med akcije bi lahko šteli varčevanje za pomoč učencem iz šibkejših družin, za proizvodno prakso in za druge potrebe razredne skupnosti. Tovrstno varčevanje bi bilo po njegovem mnenju treba stimulirati ne le z obrestmi, temveč z nagradami. Svetovalka Zavoda SRS za šolstvo Darja Rakčević je v svojem referatu Vzgoja k varčevanju v osnovnem in srednjem izobraževanju poudarila tovrstno vzgojo kot sestavino splošne izobrazbe in strokovnega in praktičnega znanja tako v osnovni in srednji šoli, kjer se teorija in praksa varčevalne vzgoje nenehno prepletata in se zrcalita tako pri pouku kot pri obveznem in razširjenem programu.

Učenci imajo varčevalno vzgojo po področjih od družbeno-ekonomskega naravoslovnomo-matematičnega, proizvodno tehničnega in drugih. Tako spoznavajo in spreminjajo razmere v šoli, v krajevni skupnosti in sodelujejo pri različnih uslužnostnih dejavnostih, pri izbirnih predmetih in v interesnih dejavnostih.

Iz poročila predsednika sveta metnorjev Ljubljanske banke — združene banke Antona Pfajfarja za triletno obdobje dela na področju mladinskega varčevanja lahko povzamemo, da je bila prehojena pot zelo uspešna, še

posebno glede razvoja pionirskih hranilnic. Ta interesna dejavnost je nastala iz potreb delovanja pionirskega odreda ali šolske zadrage. Učenci s svojim delom pridobivajo denar in zato je tudi prav, da z denarjem sami razpolagajo. Mnogo več je individualnih varčevalcev v nižjih razredih kot v višjih, zadnje čase pa se vse bolj uveljavlja kolektivno varčevanje v določene namene. Ljubljanska banka je v obdobju med konferencami stimulatивно nagrajevala ob igri Pikapolonica, ki pa ni dosegla želenih uspehov, zato bo treba organizacijo nagrajevanja spremeniti. Tekmovanje med hranilnicami poteka vseskozi, tudi tekmovanje za najboljšo likovno, literarno in fotografsko delo med mladimi, ki ga vsako leto razpiše Ljubljanska banka, je postalo že tradicija.

Čeprav je cicibansko varčevanje na predšolski stopnji šele na začetku razvoja, so doseženi že lepi uspehi ob prizadevanju pomoči Zavoda SRS za šolstvo. Manj uspeha pa so dosegli v šolah srednjega usmerjenega izobraževanja, čeprav so si zelo prizadevali, da bi našli primerno obliko in vsebino dela za srednješolce. Ugotovili pa so, da tam, kjer delajo mladinske hranilnice, kažejo mladi zanimanje in se vključujejo v delo. Menil je, da je eden izmed vzrokov tudi v tem, ker sta bili doslej osnovna in srednja šola premalo povezana. Poudaril je, da se vse pionirske hranilnice vključujejo v zbiranje sekundarnih surovin, papirja, steklovine in drugega. Za pionirje danes varčevanje ne pomeni le denarnega varčevanja, temveč pomeni tudi varčevanje s hrano, s papirjem, z ohranjanjem čistega okolja, varčevanje z energijo in drugimi dobrinami.

Za prihodnje delo

Kultura varčevalca se kaže v odnosu do človeka, do dela in do družbene lastnine. Tako bi lahko povzeli vodilno misel konference. Kljub dozdajšnjim uspehom pri varčevanju pa bo v

prihodnje treba še veliko storiti, da bo varčevanje postalo naš način mišljenja in življenja — otrok, mladine in odraslih. Pionirske in mladinske organizacije morajo izrabiti vse že dozdajšnje oblike dejavnosti, spodbujati k novim predlogom in ustvarjalnosti mladih. Pionirji so svoje naloge na področju varčevanja že jasno opredelili, jih izvajajo in še načrtujejo nove dejavnosti na področju varčevanja. Svoje izkušnje so strnili na svojih problemskih konferencah in kritično ocenili pogosto neresen odnos starejših do njihovega dela in varčevanja. Prizadevati si je treba za še boljše povezovanje šole z okoljem, s krajevnimi skupnostmi, kjer šole delujejo, še več se bo treba vključevati v solidarnostne in varčevalne akcije širše družbene skupnosti. V prihodnje bodo morali prevzeti veliko vlogo sveti pionirjev in sveti šol s skupnim prizadevanjem učencev, učiteljev, staršev, delovnih organizacij in krajevnih skupnosti, da bodo z neposredno menjavo dela in sredstev zagotovili možnosti za uresničevanje programov vzgoje in izobraževanja. Zveza socialistične mladine Slovenije v šolah srednjega usmerjenega izobraževanja bo morala posati dejavnosti. Tudi med srednješolsko mladino bo treba oživiti pristočno — mladinske delovne akcije in razne oblike proizvodnega dela. Mladinske hranilnice naj bi v prihodnje spodbujale organizirano varčevanje za določene namene in smotrno gospodarjenje s sredstvi, ki jih dobivajo s štipendiranjem, z nagradami za delovno prakso itn. Tako si bodo pridobili čut za dobro gospodarjenje in upravljanje z osebnimi in drugimi sredstvi in spoznavali, da je vsa sredstva, ki jih dobiva šola ali učenec, treba najprej ustvariti z delom delavcev-staršev. Le tako bodo pripravljenci prispevati svoj delež k stroškom šolanja. Z učenjem in delom bodo opravičili sredstva, ki jih družba vlaga v njihovo izobraževanje. V

vseh rednih sredstvih javnega obveščanja, ne le v mladinskih glasilih, bo treba bolj popularizirati dosežke posameznih akcij in uspehe posameznih šol in območij.

Za uspešnejše reševanje nalog v prihodnje je treba zagotoviti trajno sodelovanje delegata Združenja bank Jugoslavije v zveznem svetu Zveze pionirjev Jugoslavije in razširiti sodelovanje delegatov svetov mentorjev tudi v drugih republikah in v naši republici. Skupaj z mentorji drugih dejavnosti in z vodstvi šol si je treba prizadevati, da se bodo vsi učenci vključili v organizirano varčevanje in hkrati razvijati nove oblike kolektivnega varčevanja, ki bi prinašalo razširjeno finančno poslovanje posameznim krožkom, organizacijam in oddelkom. Zaradi vedno večjega števila pionirskih hranilnic bo treba v prihodnje tudi z dokumenti urediti delegatski sistem, ki se ponekod že dobro uveljavlja. Ljubljanska banka in sveti mentorjev si bodo prizadevali, da se bo — že pripravljeni dogovor o nadomestilu za delo mentorja v pionirski hranilnici, enotno izvajal z začetkom šolskega leta na vseh šolah, ki imajo organizirano mladinsko varčevanje. Sveti mentorjev si bodo v prihodnje prizadevali, da bodo oblikovali takšna merila, ki bodo ustrezala posebnostim poslovanja pionirske hranilnice; to pa bo omogočilo ustrezno ocenjevanje o uspešnosti hranilnice pri tekmovanju.

Ljubljanska banka je skupaj z mentorji na šolah in z zvezo pionirjev dosegla, da se uresničujejo širši družbeni smotri varčevanja.

Ta dejavnost se je razširila in čedalje bolj postajala varčevanje mladih v najširšem pomenu. Ta način varčevanja omogoča mladim, da samoupravno odločajo in prevzemajo odgovornost za sprejete odločitve.

Tako se mladi oblikujejo v dejavne samoupravljalce, ki spoštujejo delo in odgovornost.

TEA DOMINKO

SREČANJA MLADIH TEHNIKOV

Nenehen vzpon kakovosti in množičnosti

Srečanja mladih tehnikov so v šolskem letu 1982/83 potekala najprej po občinah, nato po območjih, 27. in 28. maja pa je bilo 7. republiško srečanje mladih tehnikov Slovenije v Murski Soboti.

Že lani pa tudi letos smo v programe srečanj uvrstili nove vsebine, ki potrjujejo našo zahtevo, da je še treba odtrgati od uveljavljenega ročnega dela in uvesti takšne dejavnosti, ki so tehnično in intelektualno zahtevnejše, imajo politehnično vsebino in dajejo možnosti za inventivno delo.

Vodilo 7. srečanja je bilo: »Mladi tehniki za kmetijstvo in energetiko«. S takim naslovom smo želeli poudariti pomen uveljavljanja, dejavnosti in ustvarjalnega dela učencev v agrotehničnih, energetsko-inovacijskih in proizvodno usmerjenih krožkih kluba mladih tehnikov. Pod enakim naslovom so potekala srečanja tudi po območjih. Tovrstna srečanja, ki potekajo v sklopu Jugoslovanskih pionirskih iger, kažejo prizadevanja za iskanje tehničnih in tehnoloških izboljšav, dopolnitev in novosti članov klubov mladih tehnikov, predvsem na področju energetskih objektov, kmetijske mehanizacije in izrabe odpadnih surovin ter na področju varstva in zaščite okolja.

Prispevajo k medsebojnemu spoznavanju učencev, ki se v krožkih kluba uveljavljajo kot fotografi, modelarji, maketarji, energetiki, inovatorji, strojniki, agrotehniki, radioamaterji, konstruktorji itd.

Izmenjava delovnih izkušenj in možnosti za uveljavljanje znanja v nastopih, prikazih, razstavah in manifestacijah prispeva k uveljavljanju delovne, proizvodne, politehnične in samoupravljaljske vzgoje, tehniško-produktivne ustvarjalnosti, k popularizaciji tehnike in poklicnega svetovanja in usmerjanja osnovnošolske mladine.

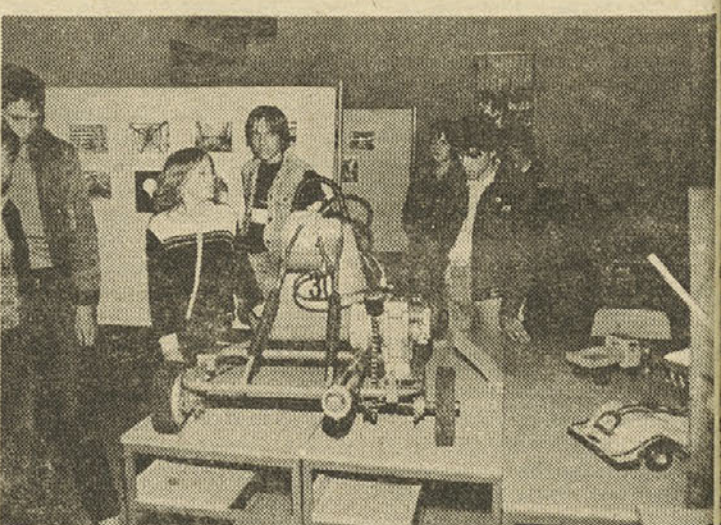
Republiško srečanje se je udeležilo 11 območnih ekip, v vsaki pa je bilo 30 učencev in 10 mentorjev. Skupaj je sodelovalo 341 učencev in 110 mentorjev. Srečanje je trajalo dva dni, v teh dveh dneh so se zvrstile vse tekmovalne panoge in vzporedne dejavnosti (nastopi, slovesno odprtje srečanja, razstave, posvet z mentorji, podelitev priznanj in diplom, slovesen konec).

Z izvedbo srečanja smo povsem zadovoljni, kajti organizatorica — Zveza organizacij za tehnično kulturo Murska Sobota se je zelo potrudila, veliko pa sta naredila tudi svet za tehnično vzgojo mladine pri ZOTK Slovenije in gostitelj srečanja: Center srednjih šol v Murski Soboti.

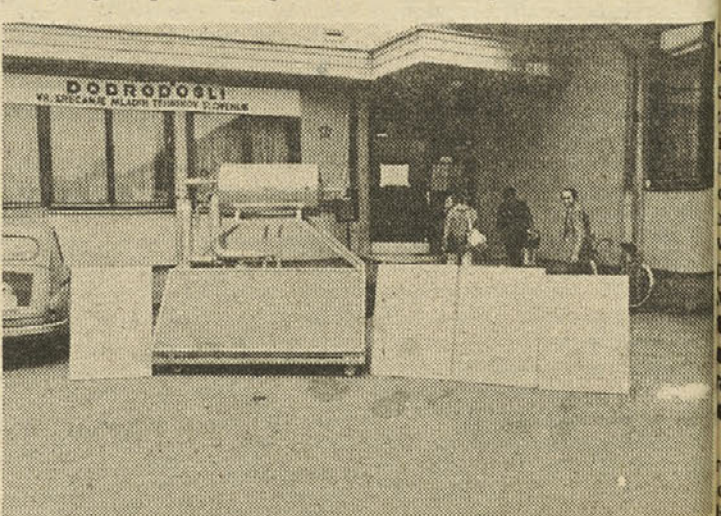
Republiško srečanje je uspešno sklenilo enoletno dejavnost pri množičnem vključevanju učencev osnovnih šol v tehnično-konstruktivske in proizvodne dejavnosti šole in ožjega okolja.

Ob koncu naj poudarimo, da so veliko delo v klubih mladih tehnikov opravili učenci in mentorji, zato zaslužijo še posebno zahvalo in priznanje.

AMAND PAPOTNIK

Razstava izdelkov klubov mladih tehnikov je navdušila vse z izvirnimi eksponati s področja energetike, didaktičnih pripomočkov, družbeno-koristnega in proizvodnega dela (Foto: A. Papotnik)

Sončni kolektor, ki so ga izdelali v klubu mladih tehnikov Osnovne šole Radlje ob Dravi

Prihodnost izobraževanja

V OECD ugotavljajo, da je treba zdaj bolj usmeriti pozornost usposabljanju mlajših odraslih, da si pridobijo srednjo strokovno izobrazbo, prej pa so da-

Skrb za kakovost izobraževanja je postala takorekoč glavna tema političnih in strokovnih pogovorov o izobraževanju v državah — članicah OECD. Kritike so usmerjene v raven osnovnega šolstva, ki je dobivalo več finančnih sredstev kot ostale stopnje izobraževanja pa vendar pomembno število otrok zapusti osnovno šolo z oznako neuspešnosti. Zaskrbljenost za kakovost zadeva tudi srednje in visoko šolstvo, kjer se znižujejo izobra-

Zaradi znatne nezaposlenosti mladih in potreb po delavcih so začeli v mnogih državah izdelovati programe usposabljanja za dela zlasti v predelovalni industriji. Industrije v teh državah tudi vedno bolj zahtevajo, da se

V mnogih deželah so o prehodu mladih iz izobraževanja v delo opravili več raziskav, ki kažejo, da pri mladih pogosto prevladuje negotovost, v zvezi s poklicne opredelitvijo ter da jih je treba bolj seznaniti z možnostmi izobraževanja in poklicne zaposlitve. Države OECD so začele

Opozoril sem, da Jugoslavija organizira dopolnilni pouk in druge vzgojno-izobraževalne dejavnosti naših delavcev na delu v tujini v jezikih narodov in narodnosti Jugoslavije. Dopolnilni pouk mora biti enakovredna sestavina tako imenovanega »bi-kulturalizma« v vzgoji in izobraževanju z ohranjanjem naravne

teklem letu. Funkcionarji OECD so izrazili upanje, da bo lahko Jugoslavija tudi v prihodnosti v skladu s svojimi možnostmi sodelovala v dejavnosti komiteja za izobraževanje in v raziskovalnih projektih CERI. To je nedvomno v razumnih mejah materialnih možnosti v našo korist. Nujno je sodelovanje z deželami razvitega sveta in spremljanje njihovega razvoja tudi na področju vzgoje in izobraževanja. Zlasti s primerjavnega vidika so za nas zanimive spremembe v izobraževanju glede na družbene, gospodarske in tehnološke možnosti razvoja. Prav tem vprašanjem pa bo namenila obravnavo konferenca ministrov za izobraževanje držav članic OECD v prihodnjem letu, na kateri si bodo prizadevali izoblikovati usmeritve v strategiji razvoja izobraževanja do konca tega desetletja.

BORIS LIPUŽIČ

pobude
odmevi

Prvi povojni učitelji zaslužijo posebno priznanje

Prvi povojni učitelji smo se zavestno odločili za vzgojno-izobraževalno delo in kljub napotom in odrekam vztrajali na tej poti. Vzgojitelji povojnega rodu so dali svetel zgled, kako je treba odgovorno opraviti plemenite naloge, čeprav to zahteva žrtvovanje in odpoved samemu sebi. V delo smo vložili vse svoje mlade moči. Čas je pokazal, da smo svoje poslanstvo opravili uspešno in postavili trdne temelje novi šoli.

Zal marsikje delo posameznikov ni pravilno ocenjeno. Tudi prispevka povojnega rodu učiteljev družba ne vrednoti s praviimi merili, zlasti še osnovnošolskih učiteljev, ki so z veliko predanostjo opravljali svoje delo. Zdaj ko smo opravili svoje naloge, smo ostali na spodnji stopnici, prezrti in odrinjeni v pozabo. Povojnimi učitelji bi morali priznati njihov poseben prispevek k razvoju nove šole in družbe, saj je bilo to posebno obdobje in je njihovo delo potekalo vse prej kot v urejenih razmerah.

Upravičeno bi lahko nosili naziv »zaslužni učitelj«, z ustreznim gmoim priznanjem.

Za dolgoletne vestne, delavljne delavce je že sam odhod iz dela hudo breme, prelomnica na poti v neizogibno samoto. Ta boleči korak še greni zavest, da ves njihov življenjski trud ni upoštevan in to niti pri tistih, ki so jih nasledili pri delu. Odvisni smo namreč od naklonjenosti mlajših, saj le-ti odločajo o naših zaslugah v zahtevnem povojnem obdobju, ki ga sami niso doživeli. Kako naj pravično oceni naše delo v tem času tisti, ki se še ni rodil ali pa ni spoznal težavnosti dela v tistem času? Zato bi morala družba dati priznanje vsem, ki so v težkih povojnih razmerah vzdržali. Pa ne gre samo za denar — prav tako pomembna bi bila malo večja pozornost do izčrpanih tovarišev, ko se delijo priznanja, da bi vsaj tako dobili skromno oddolžitev za naporno delo v povojnih razmerah.

L. T.

Moje minulo delo

O, glej, moje minulo delo so že pobrisali s table! Štirideset let so ga brisali, da bi puščalo sledi v možganih.

Tistega direktorja sem učil, kako se dela z ljudmi. Konstruktorju sem trdnost razlagal, monterju strojne dele razkazoval. Strugarja sem soročnosti učil, risarja z risbami mučil.

O škodljivosti alkohola sem tistemu pijančku govoril. Nekaj izpriencev sem z vzgojnimi besedami naslajal.

Huligani so občudovali moj pogum, dolgo brado, lase in še um.

Nekaterim sem vzor bil, za svoje delo sem skoraj priznanje dobil.

Stotisočkrat me je zvonec v razred podil.

Na mojem minulemu delu se je ostrilo deset tisoč umov, da bi potem pozabili na — brus.

JOŽE VOLARIČ

Oprostite!

Ivo je slabši učenec, zato sem mu sestavila dva lažja testa za vajo, kajti kmalu zatem je bil na vrsti pisni preskus znanja. Bil je srečen in to srečo je izrazil tako, da je nasmejan hrupno prikoral k katedru, mi kar izpulil oba lista iz rok in se nameraval veselo vrniti v svojo klop. Predzgodilo! Ni vprašal, ni se zahvalil, ampak je nesramno vzel papir in odšel z obrnjenim hrbtom! Zgrabila sem ga za lase in mu zapela basen. »Oprostite,« je ponižno rekel in v oči so se mu pokazale solze. Zapekla me je vest. Storila sem mu krivico, pokvarila veselje. Vso uro sem premišljevala, ali naj tudi jaz rečem »oprosti«. Kadar sem ga pogledala, sem vedela, kaj bi morala storiti, storila pa nisem. Pa saj sem ga jaz spodbudila k veselosti! Zakaj se nisem tudi sama veselila ob njegovem zadovoljstvu, ob spoznanju, da želi znati angleščino, četudi je za ta predmet manj sposoben.

Oprostite — je rekel. Se mar znajo opraščati samo še otroci?

ODRASLI NIČ VEČ?

SONJA STUPAN

Popravni izpit je nujen

Nekaj vprašanj skupni komisiji za samoupravno sporazumevanje v osnovnih šolah

Ko sem prebral članek tovariša Benjamina Jurmana v 11. številki Prosvetnega delavca, »Kdo je padel na popravnem izpitu«, ne morem mimo tega, da ne bi postavil nekaj vprašanj republiški komisiji, ki je sestavljala sporazum.

1. Kaj je osnovna vrednost delovnega mesta?

Ali ni to težavnost in zahtevnost (delno tudi raznolikost) delovnih nalog? Sporazum poveljuje raznolikost. Ali je res 8-krat

več vredno, če nekdo opravi v 8 urah 8 različnih, a enako vrednotenih nalog, kot če opravi vseh 8 ur eno izmed teh osmih nalog?

2. Ali lahko težavnost delovne naloge merimo brez upoštevanja časa za to delovno nalogo? Na primer: Za pouk, dopolnilni pouk, dodatni pouk in priprave (okrog 1500 ur) dobiš 10 točk. Za vodenje treh aktivov (6 ur) pa 13 točk.

Osnovna vrednost je verjetno vsota vseh:

vrednost delovne naloge x število ur za to delovno nalogo

število vseh opravljenih ur

Za vrednost delovnih nalog predlagam razmah med 100 in 340 z intervalom 20.

3. Kako je komisija dobila konstanto 69?

4. Ali ni razmerje med vrednostmi delovnih nalog 1:13 preveliko?

O teh vprašanjih je pisal že tovariš Modic v Prosvetnem delavcu in v Delu.

5. Ali so upravičene tako velike razlike (tudi 4000 din brez delovne dobe, kvalitete in nazivov) med osebnimi dohodki prosvetnih delavcev? Ali je to za približno enako delo enako plačilo?

6. Ali je res naziv razrednik vreden 28 točk (okrog 1500 din)?

7. Ali lahko šole spreminjajo določene člene sporazuma (na primer raznolikost) in si po svoje razlagajo, komu pripadajo točke iz določenega člena in s tem oškodujejo ali nagradijo nekatere delavce?

8. Ali je res samo 1 % delavcev nezadovoljnih s sporazumom? Se je vsak javno pritožil? Menim, da 50 % delavcev ne more biti zadovoljnih s takim pravilnikom in tudi med drugo polovico je verjetno kakšen, ki ga peče vest, ker dobiva nekaj več od povprečja zato, ker dobi njegov kolega manj. Ali se je kdo o tem

vprašanje pogovarjal z neposredno prizadetimi?

9. Ali je res poučevanje telesne vzgoje za 20 točk zahtevnejše od poučevanja fizike, matematike ali slovenskega jezika? Zakaj ni upoštevan umski napor, če je že upoštevan fizični napor?

10. Zakaj sporazum nekatere delavce ne zagotavlja niti zamenjave osebnega dohodka?

11. Ali anomalij, ki so v sporazumu zaradi teh vprašanj, ni opazil nihče drug kot tovariš Modic?

Menim, da je popravni izpit tega sporazuma nujen, vendar ne zaradi 34. člena, ampak precej bolj pri temeljih; to je namreč hišica iz kart.

J. P., MURSKA SOBOTA

Kdo in kaj povzroča težave?

Ko smo na šoli prebirali delno spremenjeno besedilo 34. člena samoupravnega sporazuma v članku Benjamina Jurmana in njegovo razlago v 11. številki Prosvetnega delavca, smo se kritično ustavili zlasti pri nekaterih stališčih in trditvah:

1. Že od izida prejšnjega zakona o srednjem šolstvu in letu

V šoli naj se zrcali ustvarjalnost učencev (Foto: A. Papotnik)

Profesorica Milica Pevec sedemdesetletnica

Letos je med svojimi sodelavci, znanci in prijatelji v prijaznem središču Prlekije Ljutomeru slavila svoj sedemdeseti rojstni dan prof. Milica Pevec. Njeno ime je tesno povezano s šolo, saj je vse življenje posvetila vzgoji in izobraževanju.

Rodila se je 6. 6. 1913 v Ajdovščini. Po končani osnovni šoli se je vpisala v meščansko šolo v Slovenj Gradcu, nato pa je nadaljevala šolanje v Ljutomeru. Želela je postati učiteljica in želja se ji je uresničila. Vpisala se je na učiteljsko v Mariboru in ga končala leta 1934. Tri leta je morala čakati na službo. Njeno prvo službeno mesto je bilo v Gornjem Lakošu v Prekmurju. Ljudje so jo lepo sprejeli. Toda Milica si je želela še več znanja; vpisala se je na Visoko pedagoško šolo v Zagrebu, kjer je diplomirala.

Okupator tudi njej ni prizanesel. Družino so izgnali na Hrvaško. Oče, ki ni prenesel okupatorjevega terorja, je umrl leta 1942.

Milica je ostala sama, brez doma, denarja in brez službe. Pridružila se je borbem za svobodo. Sodelovala je v številnih akcijah proti okupatorju v Zagrebu. Novembra 1943 je odšla s skupino borkov čez Bilo goro na osvobodeno ozemlje. V Virju pri Bjelovaru je postala partizanska učiteljica. Z veseljem je opravljala to nalogo, saj je vzgajala mladi rod v novem duhu. Mladina jo je vzljubila.

Po osvoboditvi jo je vleklo nazaj v prelepe Slovenske gorice. Najprej je poučevala na nižji gimnaziji v Ljutomeru in nato na gimnaziji Ivana Cankarja v Mariboru.

Leta 1949 so ji zaupali odgovorno nalogo: poslali so jo na Primorsko, kjer je vzgajala mladi rod v takratni coni B. Med primorskim ljudstvom se je dobro počutila, saj je bila v teh krajih več kot 13 let. Najprej je poučevala na osnovni šoli v Portorožu, nato pa na gimnaziji v Piranu. Čeprav je morala trdo delati, rada pove, da

1967 velja, da se pojmujejo kot srednje šole tako poklicne kot tudi štiriletna in druge srednje šole. Samoupravni sporazum pa še vedno razlikuje poklicno in srednjo izobrazbo, popolne in nepopolne srednje šole, poklice ozkega in širokega profila, nedokončane in končane šole — tudi v primerih, ko bi moral upoštevati veljavno zakonodajo.

2. Izobrazba učiteljev tečajnikov se enači s srednjo izobrazbo, piše v navedenem članku. Poznajo učitelje tečajnike, ki so diplomirali na učiteljski, pa tudi take, ki so končali višje in visoke šole ali dosegli celo akademske naslove. Taka razvrstitev učiteljev tečajnikov v sporazumu kaže, kot bi se nekemu zamerili.

3. O tem, da strokovna izobrazba pomembno vpliva na strokovnost in kakovost učiteljevega dela, smo v načelu verjetno vsi soglasni in načelnih nesporazumov glede tega gotovo ni. Kljub temu pa mnogi trdimo, da nekdanja učiteljska zelo dobro usposobila učitelje razrednega pouka in da na splošno v strokovnosti in kakovosti dela zaostajajo za mlajšimi kolegi, so prišli s pedagoških akademij. Zaradi spleta okoliščin so bili učiteljska zelo dobre šole, ki nam še zdaj v marsičem lahko vzgled. Kdor meni tako, s tem prav nič ne spodbija smiselnosti vzgojno-izobraževalnega delanja niti ne izraža nezaupnice prosvetnim delavcem — kot mu pripiše Benjamin Jurman v navedenem članku.

Po vsem tem je težko verjeti trditvi v članku, da so za težave ki spremljajo uveljavljanje tega samoupravnega sporazuma krivi samo drugi in ne tudi sam sporazum. Očitno je, da ga treba še v marsičem izpopolniti.

M. T., LJUBLJANA

Trnovski šolarji zbrali 30 ton odpadnega papirja

Pionirski odred Boris Kidrič na Osnovni šoli 10. SNOUB »Ljubljanske« načrtuje vsako leto v svojem pestrem programu poleg humanih in kulturnih nalog tudi zbiralne in delovne akcije.

Zbiralne akcije sekundarnih surovin (steklo, papir, krpe, guma) so v času stabilizacije dragocene in potrebne za razvoj našega gospodarstva. Prav je, da mladino aktivno vključujemo v družbeno koristno delo, saj so določene zbiralne akcije močne vzgojne silnice, ki vplivajo na razvoj mladega človeka.

Trnovski šolarji so se izredno dobro izkazali v zbiralnih akcijah papirja, ki jih organizirajo jeseni in spomladi. Podatek o 30 tonah zbranega papirja pa pove, da so morali krepko zavijati rokave.

Na zbiralne akcije se mladi Trnovčani temeljito pripravijo. Uspeh je odvisen že od same organizacije dela. Predstavniki oddelčnih skupnosti se na sestanku pionirskega odreda dogovorijo, kdaj bo akcija potekala. Zaradi vzdrževanja reda in čistosti šolske okolice, prinašajo učenci papir v šolo le v določenem času.

Letošnje akcije pa so se lotili tako zavzeto, da so jo podaljšali na ves teden. Zaboyniki so se polnili. Pravo veselje je bilo gledati skupinice učencev, ki so nosili papir v polomljenih košarah in v velikih polivinilastih vrečah. Starejši, iznajdljivejši pa so pripeljali papir z vozički, tritikli in kolesi. Najprej so počistili kleti in dvoranice doma; potem pa so se napotili še k znancem, soses-

dom in sorodnikom. Akcija se razvila v pravo sodelovanje krstjanov s šolarji.

Sodelovali so vsi, od najmlajšega do najstarejšega učenca. Eni bolj, drugi manj uspešno. Prvošolcem in drugošolcem smo pomagali tudi starši. Spotoma ko so se peljali na delo, so pripeljali z avtomobili debele sveže papirja, ki so bili za sedemletnike pretežki.

Pomočnik ravnatelja, ki je zbirno akcijo s pomočjo učiteljev usmerjal in povezoval, je sprobležil podatke o zbranih kilogramih. Med odmori je vsak dan šolarje obveščal, na katerem mestu so razredi, na katerem mestu so posamezni oddelki, koliko kilogramov papirja so zbrali. Voljo za delo so učenci črpali iz vsakdanjega sprotnega navdušenega obveščanja spodbujanja. Delovna vna je širila med učenci in učitelje. Vse šolsko delo v tem tednu bilo v znamenju vsestranske kolidne akcije. Posamezni učenci ki so zbrali 50 kilogramov in več so za posebno prizadevnost prejeli priložnostne značke.

Denar, ki ga oddelčne skupnosti dobijo za zbrani papir, se ne lagna na njihove hranilne knjižice v Pionirski šolski hranilnici. Pionirji in mladinci se na sestanku oddelčnih skupnosti samostojno pravno dogovarjajo, kako in kaj bodo porabili denar, in koliko bodo prihranili za naslednje leto.

Zanimiva, za učence privlačna akcija, ki tudi vzgaja k delu, tvarištvu, solidarnosti...

DARJA INTIHAR

Šola se je začela (Foto: A. Papotnik)

DRAGO NOVAK

PO 5. KONGRESU ELRA

Vzgojiti kulturo prostega časa

Zapletene družbeno-gospodarske razmere kažejo, da je današnji družbeni enosmernostni sistem v krizi. Razvoj tehnologije proizvodnje, nasprotja razvitih in nerazvitih vseh zahtevajo drugačno ravnanje med plačanim in neplačanim delom. Pojav vse večje nezaposlenosti vzbudi ves svet, reforme izobraževanja ne odpravljajo potreb, temveč izzivajo globoke poplave v iskanju dolgoročnejših razvojnih poti v različnih družbeno-političnih razmerah, kratki pa vse širše ustvarjalno modelovanje vsega prebivalstva. V takih splošnih razmerah je potekal sredi maja 5. evropski kongres strokovnega združenja za prosti čas in rekreacijo ELRA ljubljenski središču prostega časa na Švedskem. Poleg udeležencev iz Anglije, Avstrije, Belgije, Danske, Francije, Italije, Jugoslavije, Madžarske, Nemčije, Norveške, Poljske, Švedske in Švice so se udeležili tudi predstavniki latinsko-ameriškega združenja za prosti čas in rekreacijo ALATIR iz Brazilije in svetovne organizacije WLRA iz Kanade in ZDA. Pod naslovom **Prosti čas, danes, jutri** so obravnavali trije zanimivi področji prostega časa: animacijo in udeležbo prebivalstva pri oblikovanju in načrtovanju politike prostega časa, sodobno vlogo družine in prosti čas ter šolo in promocijo časa.

Politika prostega časa

Politika prostega časa odseva vse družbeni, institucionalni in drugi ukrepi, usmerjeni v urejanje razmer za boljše izvajanje prostega časa; torej vseh zakonskih, načrtovalnih, finančnih in podobnih ukrepov. Razumljivo je, da se taka politika dialektično spreminja z družbeno-gospodarskim kulturnim razvojem, zato je treba upoštevati posebnosti vsake države, vsakega sistema in vsakega časa. To pomeni, da lahko govorimo o samoupravnih socialistični politiki, ki vsebuje tudi svojo politiko prostega časa. Poročanje o prostem času, kakor so ga ugotovili na kongresu, pa so v vsaki državi še posebno pomembna družbeno-politična naloga. Ne samo zato, ker si brez prostega prostega časa ni mogoče zamisljati vsestranskega razvoja osebnosti, temveč tudi zato, ker si brez vsega tega ni mogoče predstavljati družbenega napredka, razvite proizvodnje in višje kvalitete življenja.

Prosti čas je pomemben zato, ker preprečuje človekovo odtujenost, razvija zdravo socializacijo, povečuje človekove sposobnosti za uspešnejše izobraževanje, za višjo kulturo vsakdanjega življenja, blaži družbeno-gospodarske težave in omili neželjene posledice vse večje nezaposlenosti. Vse to je treba upoštevati, zato je prizadevanje za dobro politiko prostega časa odgovorna skrb vseh občanov.

Druge razmere, drugačna kultura

Od skrbi za prosti čas otrok, posebno starejših, se je danes obrnila pozornost h krepitvi in razvijanju življenja, k večji komunikaciji in sožitju vseh rodov. Ko se pojavljajo težave po urejenosti in raznih možnostih za uporabo prostega časa v celostnih izobraževalnih, kulturnih in športnih središčih v neposredni bližini stanovanjskih sosesk. To pomeni, da povsod poteka k večji udeležbi občanov, da si urejajo razmere za prosti čas in s svojimi močmi odkrivajo nove prostore in neizrabljene možnosti, ki so na podstrešjih, dvoriščih, nepremetnih tleh, v neuporabljenih javnih zgradbah in podobno. To je, tudi po-

membna razvojna pot v času, ko splošna gospodarska stiska omejuje naložbe, ponavadi najprej ravno za izobraževanje, kulturo, skratka, za prosti čas, hkrati pa je to tudi dobra dejavnost prostega časa.

Nedvomno je zanimiva misel profesorja Nahrstedta, da »je prihodnost predvsem v vzgoji za kulturo prostega časa«. Poklicno delo bo treba porazdeliti med vse delavce, to pa pomeni, da bo treba spremeniti tudi razmerje med delovnim in prostim časom, sicer ne bo rešitve za brezposelnost. Prav to pa nujno spreminja kulturo življenja, da bodo dejavnosti prostega časa tiste, ki bodo človeku omogočale popolnejšo uresničitev njegove narave.

Vzgoja mladine in staršev

Vse to zahteva tudi spremembo vzgoje in razvoj pedagogike prostega časa. Ni dovolj, da bi vnesli nekatere za prosti čas potrebne vsebine v šolske programe, temveč je treba več storiti tudi za vzgojo staršev. Sodobne šole je treba graditi tako, da bodo omogočale čim popolnejši splet izobraževalnega, kulturnega in športnega življenja: skratka, da bodo izobraževalna, kulturna, prostochasna žarišča kraja. To velja še posebno za razvoj celodnevnišol, so naglasili na kongresu ELRA.

V protislovnih družbeno-gospodarskih razmerah se krepijo akcije prebivalstva, da skuša reševati vprašanja razmer za prosti čas s svojimi silami. To je tudi pomembna politična dejavnost, ki krepi vlogo prostega časa v razvoju demokracije.

Na kongresu so priporočili, da bi vsak kraj, vsaka stanovajska soseska oblikovala koordinacijske odbore, v katerih bi različni za prosti čas pomembni strokovnjaki, predstavniki delovnih organizacij, različnih ustanov in političnih dejavnikov kratkoročno in dolgoročno prispevali k ugotavljanju razmer, načrtovanju in uresničevanju razvoja prostega časa in s tem h kvaliteti življenja.

Načrtno je treba usposobiti sodelavce za prosti čas, organizirati svetovne službe in omogočiti čim širše sodelovanje vseh ljudi. Ugotovili so, da se izredno težko premoti prepad med šolo in prostim časom, vendar prihodnost zahteva prav blažitev nasprotij med delom, učenjem in prostim časom. Vzgojati ne morejo samo poklicni učitelji; višja kultura prostega časa se lahko razvija le s širokim neposrednim sodelovanjem staršev in drugih v vzgojnem procesu.

Tudi delo je prosti čas

Tokrat so prvič na kongresu naglasili spoznanje, da je delo lahko prosti čas. To bo tudi vedno bolj, kolikor bolj se bodo krčile možnosti plačanega dela. Pri tem so ob koncu kongresa posebej naglasili prispevek Jugoslavije, ki s svojim delom opozarja prav na to temeljno spremembo v odnosu dela in prostega časa. To pa opozarja tudi na drugačen pomen vzgoje za prosti čas in globlje razumevanje kulture prostega časa kot človekove vsestranske možnosti v oblikovanju življenjskega sloga.

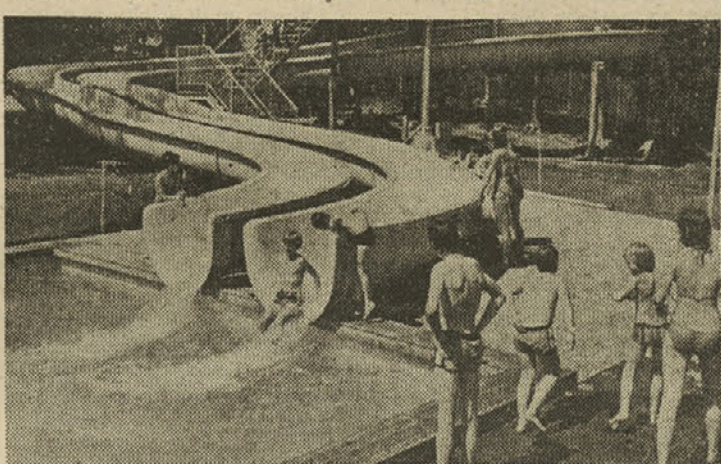
Jugoslavlani so sodelovali na kongresu s prispevki o pomenu pedagogike prostega časa pri nas; o prostem času, produktivnosti in vzgoji ter o učnem načrtu pedagogike prostega časa v nekaterih programih usmerjenega izobraževanja.

Novi predsednik ELRA

Po dvanajstih letih delovanja ELRA je dosedanj predsednik dr. Alfred Ledermann zaradi zdravstvenih razlogov odstopil. V tem letnem dokumentu

ELRA je naglašeno, da skuša krepiti sodelovanje strokovnjakov vseh evropskih dežel od vzhoda do zahoda, od severa do juga, da bi povsod izboljševali človekovo življenjsko okolje.

Kljub zapletom in nasprotovanju nekaterih je uspelo izvoliti za naslednje triletno obdobje

Vodna drča je zelo priljubljena športna naprava v Skandinaviji. Posnetek je iz rekreacijskega parka v Växjö, v kraju 5. kongresa ELRA

Učitelji iz SR Srbije v Slovenskih Konjicah

Prosvetni delavci iz pobratene občine Kosjerić v SR Srbiji so letošnjega 27. in 28. maja obiskali svoje kolege v občini Slovenske Konjice. Prišlo je petdeset učiteljev osnovnih šol iz občine Kosjerić. S tem so vrnili obisk učiteljem iz Slovenskih Konjic, ki so srbske kolege obiskali lani. Ponočno snidenje prijateljev je bilo zelo pristrčno in ganljivo. Srečale so se namreč družine, ki so lani skupaj preživele dva nepozabna dneva.

Sprejema, ki je bil v osnovni šoli Dušan Jereb, sta se udeležila tudi predsednik skupščine občine Tone Turnšek in sekretar občinskega komiteja ZKS Slovenske Konjice tov. Špoljer. Tovarš Turnšek je učiteljem iz Kosjerića predstavil občino Slovenske Konjice, slikovito je opisal gospodarski razvoj občine, še zlasti pa prizadevanja delovnih ljudi v boju za izboljšanje gospodarskih razmer.

Predsednik sindikata prosvetnih delavcev občine Slovenske Konjice Franc Šegel je udeležence srečanja seznanil z dosežki in razmerami, v katerih delajo konjiški prosvetni delavci. Gostje so bili navdušeni tako nad gospodarskimi uspehi, pa tudi z

kot predsednika dr. Lecha Erdmanna, člana poljske akademije znanosti in prorektorja Akademije za telesno vzgojo v Poznaju. V novi komite ELRA je izvoljen tudi predstavnik Sekcije pedagogike prostega časa pri ZDPD Slovenije.

RUDI LEŠNIK

15. SREČANJE OSNOVNIH ŠOL BRATSTVO IN ENOTNOST SFRJ V SOMBORU

Dragocena lekcija

S 15. jubilejnim srečanjem v Somboru so osnovne šole Bratstvo in enotnost iz vseh naših socialističnih republik in pokrajin proslavile 15-letnico svojega izredno koristnega in večstranskega sodelovanja. Skupnost osnovnih šol Bratstvo in enotnost je pričakala ta jubilej za dve novi šoli-članici bogatejša, tako da je zdaj v tem velikem kolu bratskega sodelovanja 96 šol.

V osnovni šoli Bratstvo-jedinstvo v Somboru, ki je bila gostiteljica letošnjega srečanja, se je tokrat zbralo približno 300 učencev in 200 učiteljev. Duško Stegić, ravnatelj šole iz Dubrava pri Novi Topoli, je ob tej priložnosti dejal, da se uče ti učenci in učitelji dragocene lekcije, zaznavane z imeni svojih šol. Vse možnosti za učenje jim je ponudil gostoljubni Sombor s svojo okolico, kjer živi v bratski slogi več naših narodov in narodnosti. Vsaka točka iz vsebinsko zelo bogatega tridnevnega programa na 15. srečanju osnovnih šol Bratstvo in enotnost je pomenila po eno nepozabno uro učenja te dragocene lekcije.

Ena prvih takih ur so bile skupščine učencev in učiteljev, na katerih so se učenci seznanili z dogodki iz leta 1943 v raznih krajih naše države, učitelji pa so se dogovorili o nadaljnjem sodelovanju in medsebojni pomoči teh šol. Za drugo uro štejemo lahko obisk udeležencev srečanja v Osnovni šoli Bratstvo-jedinstvo v Bezdanu, kjer so jim učenci-gostitelji priredili pri-

srečno dobrodošlico in izvedli zanje posebej pripravljen program, tretja pa je bila velika ura zgodovine pred Muzejem batinske bitke, kjer so dobili učenci in učitelji jasno predstavbo o tej bitki, ki je bila usodna za osvoboditev Baranje, Slavonije in vse Jugoslavije, in se poklonili spominu padlih jugoslovanskih in sovjetskih bojevnikov. Četrta ura so bili nepozabni obiski osnovnih šol Bratstvo-jedinstvo v Čonoplji in Svetozar Miletić, kjer so udeležence srečanja bratsko sprejeli in pogostili ne samo šolski kolektivi, temveč tudi krajanje. Za peto uro lahko štejemo obiske učencev in učiteljev v somborskih delovnih organizacijah in znani galeriji Milan Konjović.

Kot potrditev prejšnjega sodelovanja učencev teh šol je v Osnovni šoli bratstvo-jedinstvo v Somboru ostala izredno uspešna razstava njihovih likovnih del, učenci srečanja pa so dobili za spomin zbornik literarnih del učencev in učiteljev osnovnih šol Bratstvo-jedinstvo.

Učenci in učitelji — udeleženci 15. srečanja osnovnih šol Bratstvo in enotnost, so se vrnili iz gostoljubnega Sombora bogatejši za nova prijateljstva, še bolj povezani in pripravljeni za skupno, novo medsebojno sodelovanje. Dosežki tega sodelovanja pa se bodo pokazali čez leto dni, ob prihodnjem srečanju, ki ga bo pripravila osnovna šola Bratstvo-jedinstvo iz Vinkovcev.

MILAN R. MARKOVIĆ

Ob odprtju 15. srečanja osnovnih šol Bratstvo in enotnost

V JUGOSLOVANSKEM PIONIRSKEM TABORU SUTJESKA V DIVLJANI PRI BELI PALANKI

Svojevrsna šola bratstva in enotnosti

V šoli v naravi »Dr. Sreten Petrović« v Divljani pri Beli Palanki (na niškem območju), na živopisnem predelu, poraslem z borovimi in jelovim gozdom, negovanimi travniki in cvetličnjaki, je v modernih paviljonih od letošnjega 4. do 20. julija živelo, se učilo in zabavalo 80 pionirjev in pionirk iz vseh naših socialističnih republik in pokrajin. To je bil jugoslovanski pionirski tabor Sutjeska. Pionirji so prišli iz Radovljice, Nikšića, Belega Manastira, Prozora, Kumanovega,

Sandra Stare

Apatina, Prištine in Niša in 15 dni živeli kot mala Jugoslavija. Oživljali so revolucionarne tradicije našega narodnoosvobodilnega boja in z delom in raznimi dejavnostmi razvijali bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti. Predsednik skupščine občine Niš Božidar Jocić, ki je pozdravil pionirje in goste v imenu Niša — mesta gostitelja, je v svojem govoru med drugim poudaril, da mladi iz vseh republik in pokrajin že 25 let na pobudo borcev, v taborih Sutjeska nadaljujejo ohranjanje revolucionarnih tradicij. Tabori Sutjeska so postali oblika in vsebina domoljubne vzgoje mladim kot enotne šole bratstva in enotnosti. Poudaril je, da je Niš tokrat že šestič prevzel tabor Sutjeska. Ob tej priložnosti je pionirjem spregovoril tudi polkovnik Gojko Krstić, in sicer o delu tabora, ki bo potekalo ob proslavi štiridesetletnice bitke na Neretvi in Sutjeski in drugega zasedanja Avnoja.

V svojevrsni in edinstveni šoli, kjer ni bilo niti klasičnega pouka niti ocen, je potekala velika šola za življenje o tem, kako sta se porajala in se še porajata

bratstvo in enotnost — najpomembnejši pridobitvi naše NOB. Živeli so kot ena sama velika družina, njihovo življenje in delo sta bila organizirana v sklopu kulturno zabavnih, športnih in drugih dejavnosti, obiskov in pogovorov z borci in narodnimi junaki. Pionirji so obiskali kulturno-zgodovinske spomenike v Nišu — Bubanj, kjer so med NOB ustrelili 12.000 rodoljubov, muzej — taborišče »12. februar«, Čelekulo, ta edinstveni spomenik na svetu, Čevnar idr. V Pirotu so si ogledali tudi sodobno tovarno konfekcije in trikotaje »1. maj«, ki je prav gotovo ena najlepših in najbolj urejenih tovarn v naši državi, srečali pa so se tudi s čuvarji naše domovine, z granicarji na jugoslovansko-bolgarski meji. Zato so mnogi od pionirjev izrazili svoje zadovoljstvo nad tem, da so spoznali ta del naše domovine in odšli domov polni lepih vtisov in doživetij. Nekateri od njihovih želja in sporočil smo tudi zapisali. Iz Slovenije je prišla v Niš Sandra Stare iz lepe Radovljice. Takole pravi: »V začetku sem se bala, da se ne bom mogla najbolje sporazu-

mevati s svojimi vrstniki. Toda težav ni bilo, lepo smo se razumeli, čeprav smo govorili makedonsko, slovensko, srbohrvaško in albansko. Jezik ni ovira za tovarštvo in resnično prijateljstvo.«

Željko Milošević je prinesel s seboj kamen z Lovčena in sporočilo prijateljstva vseh pionirjev Črne gore. Prišel je iz Nikšića. O letošnjem taboru pa je povedal: »Prvič sem v teh krajih in čeprav so mi zelo všeč, moram vendarle poudariti, da je najlepše naše tovarštvo, ki je v resnici brez meja.«

Dušan Petruševski iz Kumanova je prinesel pozdrave makedonskih pionirjev, Marija Strea, ki je prišla iz Apatina, govori madžarsko..., vsi pa poudarjajo, da so se v taboru počutili tako kot doma in še lepše. Pionirji iz Prozora, Belega Manastira, Prištine in Niša so ob tabornih ognjih, proslavah rojstnih dni, s sodelovanjem v literarnih, likovnih, športnih in drugih ustvarjalnih dejavnostih preživeli letošnje poletne dni kot velika složna družina.

TUGOMIR KOSTIĆ

nove
knjige

Igor Pleško: Bolečina

Dostojna oddolžitev znanstvenici

Dvojna številka 7/8 23. letnika Jezika in slovstva je posvečena spomenu prof. dr. Marje Boršnik. Prezgodnja smrt je nepričakovano odrgala od ustvarjalnega dela slovenistično znanstvenico, pedagoginjo in organizatorico z zglednimi zamislimi. Sklepni številki letošnjega Jezika in slovstva v celoti posvečeni njenemu spomenu. Gradivo je premišljeno razdeljeno na tri dele: tako so razvrščeni prispevki učencev prof. dr. Marje Boršnikove, nadaljevalcev njenega dela, pedagogov, sestavki, ki osvetljujejo pokojničinino osebnost, razprave in članki, ki se povezujejo s tistim delom slovenistike, ki ga je proučevala Marja Boršnik in spodbujala druge, naj prispevajo svoj delež, in spomini nanjo.

Helga Glušič je podala Podobo Marje Boršnik in pri tem zgoščeno in pregledno predstavila njeno delo, Stefan Barbarič je začel njeno draštevno-organizacijsko dejavnost, Janez Munda pa je prikazal Bibliografsko delo dr. Marje Boršnik. Njeno bibliografijo so sestavili: Marko Kranjec, Alenka Logar, Anka Sollner-Perdih.

Janko Čar se je usmeril h Kontrastu — osrednji slogovni prvini Tavčarjevih novel v zbirki Med gorami. O Prizadetih osebah v Prežihovem delu je spregovoril

Bogo Jakopič, Gregor Kocijan se osvetlil Tavčarjevo kratko pripoved 1871—1880, Jože Koruza piše o Prežihovem Vorancu in ljudski pesmi, Božena Orožen pa se je osredotočila na Starše in otroke, spisih Zofke Kvedrove. Jože Pogačnik je razčlenil Kako so narejeni Prežihovi Samorastniki, Breda Pogorelec pa je predstavila Stilno predhodništvo v Tavčarjevih delih. Matej Rode govori o nastanku Aškerčevih Rapsodij bolgarskega goslarja, Viktor Smolej pa o Volku in godcu v Aškerčevi Godčevi baladi. Stanko Šimenc se je posvetil problemu Prežih v filmski in televizijski podobi, Jože Toporišč obravnava Sporočanje, Franc Zadravec se je lotil Jezikovne poetike Stanka Majcna in drugih slovenskih ekspresionistov.

V spominskih zapisih se Jeja Jamar-Legat spominja srečanja z Marjo Boršnikovo. Avgusta Smolej govori o Manjznari Marjini podobi, Milena Topolovec pa je podala Nekaj utrinkov o dr. Marji Boršnik. Čeprav gre v celoti za gradivo različnega obsega, usmerjenosti in teže, pa so prispevki privlačni, mnogokrat prav dragoceni, za sloveniste prav uporabni, zanimivi pa so tudi za širši kulturni krog.

I. G.

Poskusno gradivo za dodatni pouk angleščine

za 5., 6., 7. in 8. razred osnovne šole

Z zamudo, pa vendar, poskusno gradivo za dodatni pouk angleščine prihaja na prvi tir.

Vse gradivo je natisnjeno in ga je že mogoče kupiti v Zavodu SRS za šolstvo, Ljubljana, Poljanska cesta 28.

Gradivo so pripravili: Doris Križaj za 5. razred, Vida Gruden-Sulić za 6. razred, za 7. in 8. razred pa jaz. Celotno gradivo je lektorirala Margaret Davis, gradivo za 7. razred pa tudi Jasna Kos. Tehnična izvedba je delo Zdenke Steiner, tipkanje — Tatjana Furman, gradivo za 7. in 8. razred je preskušala v praksi Marjeta Peterlin.

Pobudnica za nastanek gradiva, usmerjevalka dela, svetovalka, ki je strokovno pregledala celotno gradivo, in neutrudna spremljevalka, ki je avtoricam ves čas požrtvovalno pomagala, je Nevenka Seliškar, pedagoška svetovalka za tuje jezike pri Zavodu SRS za šolstvo.

Dodatno gradivo se povezuje z vsebino v učbenikih avtorice Milene Kos in Lučke Pilgram. Izhaja iz lekcij teh matičnih učbenikov in obvezno učno snov poglavljanja, širi, dopolnjuje in daje učitelju dovolj možnosti, da lahko po svoji presoji izbere snov, ki se mu zdi za njegove učence najprimernejša.

Precej so razširjene enote, ki obravnavajo Britanijo in ZDA, da bi učenec dobil kar največ vpogleda v kulturno in zgodovinsko ozadje dežele, katere jezik spozna.

Gradivo poskuša tudi širiti obzorje znanja o naši deželi, o njeni zgodovini, kulturi, navadah, tradicijah in zdajšnji resničnosti. To je znanje, ki ga mora učenec ne le imeti, temveč ga mora tudi znati izraziti v tujem jeziku.

Besedila v gradivu so pisana poenostavljeno, mnogokrat so prikrojena slovničnim strukturam lekcij, poskušajo se približati učenčevi starostni stopnji, vendar njihov namen ni iskati dovršen izraz, temveč v tem, da učenca pritegnejo k učenju, da bi mu bila pot do znanja čim zanimivejša in prijetnejša. V gradivu so poudarjene najrazličnejše dejavnosti: pogovor, igrice, pesmi, dramatizacije, skupinsko delo, delo v dvojicah, role-plays, delo s slovarjem itd.

Pozornost je namenjena tudi zbiranju misli, rekov in pregovorov. Tako znova zažive stara spoznanja, katerih resničnost se potrjuje zmeraj znova.

Učitelji angleškega jezika na osnovni šoli se, kar zadeva učbenike, ne moremo pritoževati. Učbeniki za redni pouk avtorice Milene Kosove in Lučke Pilgramove so sodobni, vsebinsko zanimivi, prijetni. Delovni zvezki

istih avtoric so polni domiselnih vaj. Priročniki za učitelje avtorice Milene Kosove vodijo učitelja varno in metodično neoporečno prek vseh enot v učbenikih.

Odpri to pa je ostalo vprašanje dodatnega pouka. Že nekaj let je od tedaj, ko smo se anglisti območne organizacijske enote Ljubljana zbrali na aktivu, ki ga je vodila pedagoška svetovalka Vitka Kolarjeva in obravnavali vsebino in organizacijo dodatnega pouka. Kaj vse je odkril ta aktiv! Delo pri dodatnem pouku poteka na naših šolah povsem neenotno, na voljo ni nikarkršnega gradiva, učitelji si pomagamo s številnimi tujimi publikacijami in svojimi izdelki. Vse to zahteva veliko časa in truda.

Vsekakor učitelj ob vzgoji učenca ob tako kočljivem predmetu, kot je tuj jezik, ne sme biti prepuščen sam sebi. Bolj kot pri kateremkoli drugem predmetu se učenec pri pouku tujega jezika lahko uči ali — ljubiti svojo domovino, ali pa — občudovati tujino. Pri pouku angleščine je med obojim le zelo majhen korak in učitelj se ga z vso odgovornostjo zavedamo.

Avtorice gradiva za dodatni pouk smo se zato zavzeto lotile dela, ki je bilo, poleg drugega, tudi nadvse prijetno. Pisale smo gradivo, ki ne vsebuje le redne obvezne učne snovi, temveč je bilo to delo, katerega glavni smoter je oživiti pouk in ga približati učenču.

Zavedale smo se, da pišemo le poskusno gradivo, ki naj bi ga učitelji šele v praksi ovrednotili in obogatili s svojimi izkušnjami, preden bi dobilo svojo dokončno podobno, zato smo toliko bolj sproščeno in zagnano napredovale pri delu. Morda smo prav zato, ker smo pri svojem delu imele en sam cilj — koristiti in pomagati učiteljem, še bolj občutil hladne prhe, ki so zadrževale naše delo: Premagovale smo ovire, ki jih ni bilo malo.

Zdaj je vse to za nami, gradivo za vse razrede je natisnjeno. Poudarjamo pa, da ni namenjeno le učiteljem, temveč tudi učenčcem.

Gradivo za 7. in 8. razred je uporabno tudi za praktično znanje v srednjih šolah. To velja predvsem tista poglavja, ki obravnavajo našo deželo in anglosaške dežele.

Avtorice se zavedamo, da je gradivo mrtvo toliko časa, dokler ne zaživi v razredu. Učitelji, ki ga bodo uporabljali, bodo kaj hitro ugotovili njegove dobre in slabe strani. Vesele bomo vseh predlogov in pripomb.

DUŠICA KUNAVER

Priročniki za učitelje razrednega pouka

Prenovljene vzgojno-izobraževalne vsebine postavljajo pred učitelja razrednega pouka nove naloge in nove zahteve, od učitelja pa terjajo sodobnejši slog vzgojno-izobraževalnega dela. Za to pa učitelj v pedagoški praksi največkrat ni dovolj hitro in sproti usposobljen. Upravičeno so pripombe šolskih praktikov, da jim načrtovalci novosti v šolskem delu vse preveč ponujajo samo programe, ob njih pa obljublajo vse potrebno za uresničevanje le-teh. Žal pa ostaja ta obljuba ponavadi neuresničena.

V zadnjih letih pa se tudi na tem področju stvari zboljšujejo in zaželeno je, da bi bili v prihodnje učitelji razrednega pouka deležni vse večje strokovne pomoči.

V nepolnem letu dni je pedagoška akademija v Mariboru izdala tri priročnike ali skripta, ki so namenjena učiteljem razrednega pouka. To so: **Prometna vzgoja na razredni stopnji osnovne šole** (mag. Janko Plemenitaš; 80 strani, 1982), **Tehnična vzgoja v nižjih razredih** (Prispevek k metodiki tehnične vzgoje — Amand Papotnik in Ivan Gerlič; 381 strani, 1982) in **Metodika telesne vzgoje** (Zbirka učnih priprav — mag. Jože Vauhnik; 136 strani, 1983). Vse izdaje so napisane po sodobnih zasnovah in temeljijo na novih vzgojno-izobraževalnih načrtih za nižje razrede osnovne šole.

V priročniku o prometni vzgoji so obdelana tale temeljna vprašanja: zakaj je potrebna prometna vzgoja, kaj obsega, psihološke osnove prometne vzgoje, o prometnih nesrečah pri nas, kako uresničujemo naloge prometne vzgoje v naši osnovni šoli, mesto prometne vzgoje v programski strukturi osnovne šole, principi in metode prometnega izobraževanja, vsebine prometne vzgoje, napotila za izvajanje prometne vzgoje (v 1., 2., 3. in 4. razredu), kolesarski krožek in kolesarski izpit, prometni poligon, prometni kabinet in prometni krožek, prometno tekmovanje in akcije za prometno varnost šolarjev. Ob koncu je dodan bogat seznam literature, ki jo pisec priporoča učiteljem za izpopolnjevanje. V prilogi je še kodeks udeležencev v cestnem prometu, dalje poglavje, da je temeljni dejavnik v sodobnem cestnem prometu človek, več povzetih ilustracij o šolarjevi opremi, o gibanju v cestnem prometu, o preprostem prometnem poligonu, o poligonu za spretnostno in ocenjevalno vožnjo in primerke priznanja. Še posebno vredna sta zgleda učnih priprav za 1. in 3. razred. Na koncu je dodan seznam gradiva za prometno vzgojo v medietiki pedagoške akademije in je namenjen tako študentom kot tudi učiteljem v mariborskem okolišju. Pisec je s tem priročnikom zapolnil vrzel, ki so jo čutili pri svojem delu učitelji na razredni stopnji, hkrati pa jim je dal v roke imenitno vodilo za poglobljeno obravnavanje prometne vzgoje in sploh prometne kulture na razredni stopnji v predmetnem področju spoznavanje narave in družbe ter spoznavanje družbe. Priročnik je pred učitelji, z njim naj bi si pomagali pri prometnem izobraževanju učencev, saj bo le tako mogoče uresničiti vodilo, ki ga je pisec priročnika zapisal na začetek: »Brezplodno bi bilo otroke pripravljati za življenje, če se ne naučijo, kako si ga naj ohranijo« (Knol-Serpan, Otroci v prometu).

Pisec priročnika o tehnični vzgoji v nižjih razredih osnovne šole sta v uvodu poudarila, da je priročnik nastal z namenom, da bi imeli študenti razrednega pouka »zbrano in urejeno gradivo za vaje, učne nastope in pedagoško prakso iz metodike tehnične vzgoje«, primeren pa je tudi za

učitelje razredne stopnje pri pravljanju in izvajanju pouka osnov tehnične vzgoje in izbora ževanju mentorjev tehničnih konstrukcijskih in proizvodnih interesnih dejavnosti za nižjo stopnjo. V devetih poglavjih obdelana in z ilustracijami bogato podkrepjena tale problematika: mesto in vloga tehnične vzgoje v vzgojno-izobraževalnem procesu in interesnih dejavnostih, artikulacija učne osnovne tehniškega risanja osnovne tehnologije in obdelava materialov, osnove elektrotehnike, didaktične in proizvodne vaje, proizvodno delo z električnim ročnim orodjem, nekaj primerov varnega dela z orodji napravami in v zadnjem poglavju — učna sredstva, pripomočki orodja za uspešno izvajanje osnovno-tehnične vzgoje in izbora ževanje na nižji stopnji. Učitelje razrednega pouka bodo namen posebno pozornost prva poglavja, kjer so razčlenjene naloge in smotri tehnične vzgoje opredeljeno je bistvo osnovne tehnične vzgoje in izobraževanja na nižji stopnji, obravnavani so p. litehnična vzgoja in izobraževanje ne ter mesto in vloga tehničnih ustvarjalnosti, povezanost pouka z interesnimi dejavnostmi, artikulaciji vzgojno-izobraževalnega procesa pa ustvarjalni delovni proces, projektne naloge, potek delovnih operacij zgledi učnih ur (3 zgledi). Vrednost priročnika je v tem, da praktično uporaben, saj je napisan nazorno z mnogimi predlogi in skicami.

Za tretji priročnik je značilno, da je nastal kot zbirka učnih priprav za pouk telesne vzgoje v drugem razredu osnovne šole in izvajanju pedagoškega eksperimenta, ki ga je opravil avtor priročnika. Program je sestavljen iz 60 mapnih priprav za eno šolsko leto. Poudarek je na vadbe snovi, manj pa so izpostavljene metodično-didaktični vidiki, ki ugotavlja sam pisec priročnika. Zbirka učnih priprav upošteva navodila in smernice novega učnega načrta za to predmetno področje in predstavlja vsebinsko pestro in ustrezno vadbeno gradivo, ki učitelju omogoča izvedbo učinkovitega in intenzivnega pouka telesne vzgoje. Pisec v uvodu posebno poudarja, da so vaje in naloge izbrane in sistematizirane tako, da omogočajo z majhnimi dopolnitvami alternativno nadgradnjo zahtevnosti — tako glede pridobivanja nekaterih telesnih spretnosti in glede izboljšanja psihofizične sposobnosti učencev. Avtor opozarja učitelje, na kaj morajo biti posebno pozorni pri izvajanju pouka telesne vzgoje na razredni stopnji, kako se naj obvaruje šablonsva pri tem predmetnem področju in kako naj razvijajo svojo ustvarjalnost in izvajajo telesno-vzgojnih dejavnosti učencev. Priročnik ima tri temeljna poglavja, in sicer: vzgojno-izobraževalni smotri in naloge telesne vzgoje, metodično-didaktična navodila in okvirni razporeditev vzgojno-izobraževalnih vsebin za 2. razred (s učnimi urami, ki so razčlenjene na smoter, uvodni del ure, pripravljalni del, glavni del, zaključni del ure). Kot dodatki sledijo: smučarska gimnastična gimnastične vaje (v več korakih), na švedski gredi in žogu). Vsaka priprava je tu ilustrativno opremljena, kar v liko pripomore k nazornosti. »Zbirka učnih priprav telesne vzgoje, ki predstavlja celovit letni program, bo učiteljem razrednega pouka v veliko pomoč, zlasti pri odpravljanju težav pri izvajanju sistematičnega, strega in učinkovitega pouka telesne vzgoje v prvih treh razredih osnovne šole.« je zapisal avtor, ki je namenil ta priročnik učiteljem za boljše učno prakso.

MLADEN TANCER

Bibliografija Popotnika in Sodobne pedagogike

Pred nedavnim je Državna založba Slovenije kot založnica poslala na slovenski knjižni trg epohalno pedagoško delo Bibliografsko kazalo POPOTNIK — SODOBNA PEDAGOGIKA 1880—1980, ki ga je izdal Slovenki šolski muzej, pripravili pa so ga Tatjana Hojan (za Popotnika), Albina Perkić (za Sodobno pedagogiko) in mag. Andrej Vovko (zgodovinski oris). Zahteven tisk je kakovostno neoporečno opravila tiskarna DDU Univerzum v Ljubljani. To enkratno delo vrednosti za slovensko pedagoško misel obsega 306 strani velikega formata, zajema pa nekaj nad 11500 pregledno urejenih bibliografskih enot. Na ceno knjige (1000 dinarjev) sta vplivala posebna zahtevnost tiska in nizka naklada.

S tem delom je zapolnjena vrzel, ki smo jo vseskozi čutili, ko smo se hoteli zagledati po naši pedagoški preteklosti. Tako je prvič na enem mestu zbrano in

nadvse pregledno urejeno in obdelano stoletno pedagoško snovanje na straneh osrednjih pedagoških revij Popotnika, ki je izhajal od leta 1880 do 1949, in današnje sodobne pedagogike, ki od leta 1949 dalje nadaljuje bogato pedagoško tradicijo slovenskega pedagoškega tiska. Avtorici bibliografije sta opravili ogromno delo, saj je bilo treba temeljito pregledati in urediti 66 letnikov Popotnika in 30 letnikov Sodobne pedagogike s približno 36 tisoč strani. Za vsako revijo posebej sta izdelali predmetno osebno kazalo, kazalo zemljepisnih imen in avtorsko kazalo, kar omogoča hitro orientacijo pri iskanju posameznih informacij.

Mag. Andrej Vovko je v zgoščenem orisu zgodovine pedagoških strokovnih revij Popotnika in Sodobne pedagogike prikazal profil idejne rasti in zorenja pedagoške zavednosti na Slovenskem v zadnjem stoletju, opozoril

na vplive, ki so delovali na slovensko učiteljstvo in šolstvo nasplo, pokazal pa je tudi na delež mnogih sodelavcev obeh strokovnih revij, ki so s pisano besedo močno vplivali na razvoj pedagoške teorije in prakse pri nas.

Bibliografsko kazalo Popotnika in Sodobne pedagogike pomeni veliko pridobitev v zbirnici slovenskih bibliografskih del in izpopolnjuje dosedanja vrzel na tem posebnem področju našega kulturnega bogastva. Delo je namenjeno vsem, ki se tako ali drugače ukvarjajo z vprašanji razvoja slovenske pedagoške misli in prakse in se želimo seznaniti z napredno pedagoško tradicijo pri nas. Se posebej dobrodošlo bo učenec in študentom v pedagoškem šolstvu pri njihovem seminarskem delu in pri pisanju diplomskih nalog. Nadvse veseli pa bodo tega kapitalnega dela vsi tisti, ki jih živo

zanima naša pedagoška preteklost.

Ni treba posebej poudariti, da bo bibliografija, imeniten pripomoček pri podiplomskem študiju, raziskovalnem delu, znanstvenem delu, pri nenehnem izobraževanju učiteljstva, pri samoizobraževanju in pri primerjalnih študijah.

Sestavljavci bibliografije so odpravili veliko, izredno zahtevno in nadvse pomembno bibliografsko delo, ki je terjalo ogromno časa, natančnosti in vestnosti, zato jim na tem mestu velja izreči naše priznanje in zahvalo! Enaka zahvala velja Slovenskemu šolskemu muzeju, ki je pobudnik zamisli o izdaji bibliografije.

P. S.: Skoraj petnajst let izhaja druga naša pedagoška revija Vzgoja in izobraževanje. Tudi zanjo bi veljalo pripraviti in izdati snopič bibliografije! MLADEN TANCER

Izdelki industrijskega oblikovanja v razstavnem prostoru gospodarske zbornice

Ob koncu šolanja na Šoli za oblikovanje so učenci 4. b razreda razstavili svoje izdelke, nastale pri predmetu projektiranja pod vodstvom arhitekta in pedagoginje Brede Doboviške. Razstava je bila tokrat odprta za javnost. Odbrani predmeti pa je označevala tudi njeno vsebino, saj je bil razgrnjen celoten program predmeta in pri nekaterih eksponatih še metodološki in tehnološki; to je obiskovalca popeljalo skozi ves ustvarjalni postopek do končne realizacije. Brošurani snopiči ilustriranih seminarov nalog pa so povedali o marsikaj o študijsko proučevalni zmogljivosti absolventov in dali zanimivo informacijo o nekaterih področjih oblikovanja (vrtovi, kuhinje, strehe, svetila, odstopišča itd.).

Prvi pogled v razstaveni prostor je presenetil s širokim razponom oblikovanih tem. Nato pa se je vsak od eksponatov izkazal kot enkratni, saj je opozarjal nase s katero od svojih lastnosti: telebrijska polica iz pleksi stekla z lahkonostjo in pretehtano uporabnostjo; servira mizica s skladnimi oblikami, uporabnostjo in novim materialom — ultralesem, ki ga je dalo lesno podjetje iz Ilirske Bistrice (in se je potem zanimalo za serijsko izdelavo); vrsta srebrnih ogrlic s pestrimi različicami obeskov, za katere je bila izhodiščna oblika abstraktni lik — kvadrat. Obeski druge ogrlice so izhajali iz naravnih oblik — metulja, in dobili svojo dokončno stilizirano obliko v marmorju z otoka Brača. Avtorici steklenega servisa je dal idejo za mehko nazobčane odprtine posod — cvet narcise; tako valoviti robovi pa niso samo za okras, temveč so tudi uporabni; načrtane posode so pomagali oblikovati steklarji v Hrastniku. Keramično podjetje v Ljubljani je pripomoglo k izdelavi čajnega servisa, kjer je pokrov čajnika obenem cedilo, ter praktičnega sklopa vaz in vazic za različne šopke, ki jih prinašajo obiskovalci v bolnišnice.

Sodelovanje z industrijskimi podjetji je pač spodbudno in razvijajoče, kar pomeni naraven prehod mladega oblikovalca iz učilnice v proizvodnjo. Nekateri izdelki so nastali v slovenskih delavnicah: kiparski, ko-

vinski, mizarski in fotografski. Neizčrpna je bila videti fantazija oblik pri seriji ključev, čeprav so oblikovalci upoštevali tudi njihovo funkcijo. Praktične in estetske so bile kovinske posode. Lično in diskretno je okovje za uokvirjanje slik, ki ga na tržišču sicer ni dobiti. Jedilni pribor je bil zastopan žal samo v risbi, toda s pravo parado lepim in uporabnim oblikom.

Med lesenimi izdelki so prednjačili servisi posod Polone Cedilnikove, ki so s svojimi dognanimi, pretanjeno preprostimi oblikami učinkovali že kot zgledi našega nacionalnega designa. Podoben vtis je dajala lesena kuhinjska luč, domiselno sestavljena iz medicinskih paličic. Zbudila je asociacije na okrasne konstrukcije iz slamic, ki jih oblikujejo in obešajo na strop v Beli krajini. Z izvirnostjo so presenečala še nekatera svetlobna telesa, bodisi v kovini, bodisi v lesu.

Sploh se zdi, da je mentorici Doboviški poleg uporabnosti in estetičnosti pomemben cilj in domiselnost močna odlika. V tem so posebno uspeli izdelki igrače, ki jih označujeta še vzgojnost in nevsiljiva didaktičnost. Pri lesenih ropotuljicah je očitna skrb za udoben prijem, od nekdanjih ropotuljic se med drugim razlikujejo še s tem, da so kroglice v njih vidne in otipljive. Praktično razčlenjeni zabojček za spravljanje igračk, je postal sam igračka, ker je dobil kolesa in ga otrok vozi, nanj naklada in razklada z njega. Gibljivi robotek iz lesa je z vijaki spojen tako, da se otrok ne more raniti. Mali leseni vrtiljak je mogoče namestiti v interieru in zunaj. Na primeru tu reproducirane ure iz poslikanega kartona se otrok nauči razlikovati barve, oblike, velikosti in številke ter — poznati na uro. Kartonska hišica za vrte je že na razstavi zvalila vase otroke z dvorišča. Preprosto leseno zviralo s kroglo pa je vabilo k iznajdljivemu razgibanju. Moderno in izvirno obliko sta dobila gugalnika — leseni konj in piščanec iz ultralesa. Pri ljubljani igra našega otroštva. Človek ne jezi se je domiselno našla novo obliko s tem, da je funkcijo številke nadomestila barva. V različici za slepe pa je postala plastična. Po ročnem la-

birintu iz pleksistekla se kroglica pomika z magnetno paličico; lahko je zabavna igra tudi za odrasle.

Kot posebno vzgojno ome-nimo še pedagoško enoto, kjer je bila naloga učencev, da izpopolnijo že izdelan predmet. S tem se neguje odnos do predmetov v okolici, spodbuja ustvarjalnost in vzdržuje oblikovalna kontinuiteta.

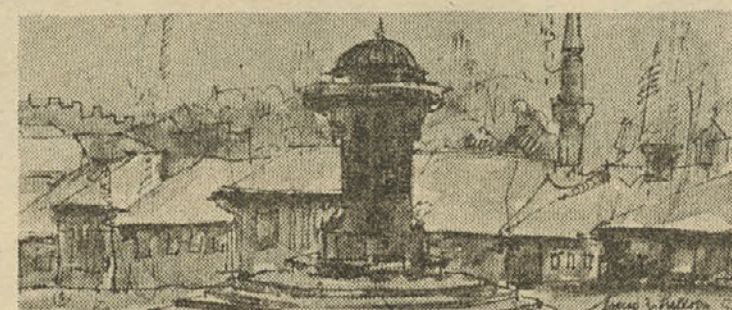
Spomenik človeškemu trpljenju

Razstava akademskega slikarja Igorja Pleška o skopskem potresu

Igor Pleško: Groza

Ni se težko zživeti v upodobljene like žena, ranjencev, nosačev žrtev, klečečih ženskih postav pred ostanki nekdanjih ponosnih makedonskih domov. Slikar je s svojo občutljivo roko ohranil prizore in doživlja tistih težkih dni vsem tistim, ki so in niso še gledali življenjskim skrajnostim v oči. Postavil je tih, skromen in zgovoren spomenik tudi vsem tistim, ki so trpeli in umrli ali še danes nosijo v sebi bolečino.

Stanislava Sluga: Sebilj (Golobnjak), kombinirana tehnika

Doživeto in resnično

Ob razstavi akvarelov Sarajevski motivi Stanislave Sluga

Mlada in nadarjena slovenska slikarka Stanislava Sluga (Stana iz Pudo) je pripravila sarajevski ljubiteljem likovne umetnosti prijetno in nevsakdanje umetniško presenečenje. V čitalnici tuje tiska v Delavski univerzi Djuro Djaković, kjer je imela lani impozantno in nepozabno razstavo indijskih motivov, se je letos predstavila z edinstveno tematsko razstavo Sarajevski motivi. Razstavila je 35 miniaturnih akvarelov, izdelanih v kombinirani tehniki.

Vse te miniaturne Stane iz Pudo so enake umetniške vrednosti, nastale pa so pozimi leta 1983, tedaj, ko je umetnica nekaj časa preživela v Sarajevu. Miniaturne so tematsko enotne (na večini od njih so prikazani posamezni deli starega Sarajeva, njegove ulice, stare hiše, mostovi in pokopališča), odsevajo pa tudi mojstrsko zajeto in ovekovečeno posebno zmislo ozračje, z zaprtimi vrati in okni, z redkimi silhuetami ljudi in žalostnim zimskim nebom. Te miniaturne, ki so narejene z navi-

Ker je razstava zbudila pri občinstvu, ki bi nekatere predmete najraje kar pokupilo, izredno zanimanje, lahko sklepamo, kako velika je potreba po lepem uporabnih predmetih v našem okolju (pogosto jih uvažamo) in koliko bi mladi oblikovalci lahko pripomogli v kulturnem in gospodarskem pogledu, če bi študij še nadaljevali na visoki stopnji.

Petnajsti grafični bienale

Mednarodni grafični bienale v Ljubljani ostaja osrednja prireditelj, ki si je z leti utrdila sloves tudi po svetu. Med sodobnimi grafičnimi prireditvami ostaja v svetovnem merilu na vrhu ne glede na to, da imata Krakow in Tokio in še marsikatera središča velike razstavne možnosti in verjetno tudi več propagande. Tisto, kar ostaja vsako drugo leto bistveno, bi lahko skrčili na temeljno spoznanje: bienale podaja zanesljiv prerez tega, kar je dandanes vidno v močno uveljavljeni grafični umetnosti. S tega stališča daje bienale več kot informacijo o zelo razvejeni in raznoliki grafični praksi posameznikov, skupin in narodov. V tridesetih letih ali od začetkov pa do danes se je pojmovanje funkcije in estetike grafike seveda zelo spreminjalo, petnajsti bienale pa odseva prav zdajšnje grafične težnje v svetu in doma.

Jubilejna posebnost bienala so »male razstave«; na teh lahko razstavijo svoja (nagrajena) dela tudi dozdajšnji dobitniki velike nagrade. Ta zamisel usmerja gledalčovo pozornost v grafična dela, ki so bila deležna posebnega mednarodnega priznanja v prejšnjih letih. Vsako delo dobitnikov velike nagrade je v bistvu poželo po eni strani skupno priznanje žirije, po drugi strani pa predstavlja težnje tiste grafične smeri, ki daje ton in veljavo v sodobni grafični ustvarjalnosti. Čeprav med nagradenci pogrešamo nekaj imen, pa je izbira umetnikov, katerih dela so razstavljena, prepričljiva. Na razstavi nagradencev v Jakopičevem razstavišču so z »malimi razstavami« zastopani: Armin Aldeek, Henri Georges Adam, Pierre Soulages, Yozo Hamaguchi, Robert Rauschenberg, Victor Vasarely, Antoni Tàpies, Janez Bernik, Kosuke Kimura, Miroslav Šutej, Akira Matsumoto, Tetsuya Noda, Adriana Simotova, Jiri Anderle, Zoran Mušič, Alan Green in Shoichi Ida.

Jasno je, da je letošnji bienale v Moderni galeriji pregled grafičnih dosežkov zadnjih let. Pluralistična usmeritev bienala je dovolj znana iz preteklih let, in ker je v resnici upoštevan položaj grafike v svetu — ne glede na modne pojave, razne šole, smeri, pa tudi tradicionalne poglede — ostaja taka usmeritev še vnaprej vodilo, ki je edino sprejemljivo, če želimo v resnici ohraniti pregled nad dogajanjem. Najbolj poudarjena pa je seveda kakovost grafičnih del. Bienale spada med »mamiške« razstave, vendar pa je tako obsežno zasnovani prikaz edino primeren. Vsaka zožitev bi v resnici okrnila možnosti, ki jih izpolnjuje grafični bienale. Take mednarodne razstave si ni mo-

kultura

goče ogledati na mah. Moderno galerijo je treba obiskati večkrat. Tu srečamo stare znanec in nova imena: grafike H. Hartwiga, J. Friedlaenderja, E. Vedova, E. Greca, za oba Kobayashija, S. Taniguchija, P. Wunderlicha, W. Mihuleac, M. Billa, A. Jonesa, H. Moora, J. Rosenquista ali pa J. C. Gomeza, E. Angelija, I. Monirulla, L. Etiennea, A. Mitraničeva, E. Bednarova, K. Sugaia, W. Mustafaa, E. Scanavina, T. Arakija, G. Olsona, D. J. Kwaka, G. Zaborskega, S. Müller, I. Gustowsko, D. de Almeida, Guiltarda Comaposada, S. Jameson, A. Albers, N. Oliviero, H. Wanga in seveda mnogo drugih.

Posebno vabljen je seveda prispevek slovenske grafike in grafike drugih narodov in narodnosti Jugoslavije. Kot na dodatno zanimivost naj opozorimo na razstavo jugoslovanskih umetnikov, ki so na katerem koli dozdajšnjem bienalu prejeli kako nagrado. Tako kot v prejšnjih letih je tudi letos očitno, da so se jugoslovanski grafiki uvrstili na visoko mednarodno mesto; to potrjujejo tudi nagrade doma in na tujem. Primerjave, ki se samodejno ponujajo z drugimi umetniki, govorijo o živahni dejavnosti naših grafikov, ki se ne zapirajo v utecene kolesnice in v arizem zgolj tehnološkega dosežka. Med njimi je treba omeniti Jožeta Čiuho, Janeza Boljko, Bogdana Borčiča, Jožeta Spacala, Metko Kraševca, Andreja Jemca, Borisa Jesiha, Tomaža Kržišnika, Gorazda Šefrana, Zvesta Apollonia, Janeza Kneza, Petra Krivca, pa seveda Vladimira Veličkoviča, Miroslava Šuteja, Vjenceslava Richterja, Todorčeta Atanasova, Stojana Čelica, Dušana Džamonjo, Ivana Piclja, Anteja Kaduza, Emirja Dragulja, Branka Miljuša in druge. Raznotere težnje, ki jih razberemo pri posameznikih, katerih dela primerjamo med seboj, so odsev različnih slogov, hotenj in zamisli. Govorimo lahko o živahnem utripu in visoki stopnji jugoslovanske grafike.

Opozorimo naj še na delež zamajskih Slovencev, ki so zastopani pod Avstrijo — tak je Valentin Oman — in zlasti pod Italijo. Tu imajo precejšen delež in estetsko vidno mesto Marjan Kravos, Klavdij Palčič in Lojze Spacal, nekatera imena pa še pogrešamo. Grafični bienale ne prinaša eksplozivnih novosti, zanesljivo pa odseva zdajšnji utrip v grafični umetnosti. Ta se nam kaže tudi tako, da vsakdo lahko najde veliko umetnin po svojem okusu. Bienale je odprto do konca septembra — med drugim tudi zato, da si ga bodo lahko ogledali šolarji.

IGOR GEDRIH

Daniela Havličková (ČSR): Marionette III, 1982, jedkanica, suha igla in mezzotinta

Zgodovinska razstava v reformaciji na slovenskem vzhodu

V znamenju 500-letnice rojstva reformatorja Martina Lutera in 250-letnice protireformacije vojaške kazenske ekspedicijske v severovzhodnem delu prekmurja bo murskosoboški kulturni center v drugi polovici letošnjega septembra in pod poveljstvom Zveze zgodovinskih društev Slovenije pripravil pregledno razstavo o reformacijskem gibanju na slovenskem vzhodu.

V nasprotju z dokaj razširjenim in ponavljanim konservativno-katoliškim mnenjem o periferi naravi referomacije med Muro in Rabo bo prireditelj z več kot 200 eksponati — tiskov, dokumentov in upodobitev — predstavil obiskovalcem najpomembnejše postaje tega gibanja, ki je na tem koncu Slovenije bistveno vplivalo na družbeni razvoj in uveljavitev pisane in govorjene slovenske besede. Na razstavi bodo prvič jasno dokumentirani začetki gibanja, ki so padajo z dejavnostjo Trubarjevega kroga, predvsem pa s tiskarskim delom ubežnega Janža Mandelca, ki je panonskim Slovincem oskrbel obrednik v mariborski (natisnjen leta 1587 v Eberavi na Gradiščanskem). Poleg dokumentov o prekinitvi razčetne kalvinske usmeritve, ki so upoštevala slovenskega jezika, bodo na razstavi iz protireformacij-

skega obdobja posebej vidno in dokumentirano prizadevanje prekmurskih luteranov v zvezi z izobraževalno dejavnostjo na učiliščih zahodne Ogrske in boj za ohranitev slovenske besede v oddaljenem Nemes Csóu, kjer je bilo v 18. stoletju dovoljeno luteransko bogoslužje in osnovno šolanje protestantskih otrok. S prvo slovensko posvetno verzifikacijo, tj. Slovensko pesmijo iz leta 1774, bo predstavljen David Novak iz slovenske izseljenke kolonije na Šomodjskem, kamor se je pred preganjanji zateklo nekaj sto prekmurskih družin.

Na razstavi bo namenjena posebna pozornost vodilnim usmerjevalcem in organizatorjem protestantizma v pokrajini ob Muri — Štefanu Kuzmici in Mihaelu Bakošu. Najbrž bo prvič na ogled tudi popolna zbirka najstarejših prekmurskih protestantskih tiskov, rokopisnih obrednikov in pridig.

Zgodovinsko razstavo bo prav gotovo koristno dopolnil pogovor za »okroglo mizo«, ki se ga bodo udeležili raziskovalci reformacije iz Slovenije, Hrvaške in Madžarske. Pogovor bo organiziran ob odprtju razstave, 16. septembra v razstavnici galeriji soboškega kulturnega centra.

F. ŠEBJANIČ

MILAN R. MARKOVIČ

Seminar za učitelje mednarodnega jezika esperanta

Od 29. junija do 3. julija je bil v hotelu Polževo pri Višnji gori seminar za učitelje mednarodnega jezika esperanta. Organizirala ga je Zveza društev za mednarodni jezik esperanto Slovenije v dogovoru z Zavodom SRS za šolstvo za udeležence dopisnega tečaja esperanta. Dopisnega tečaja in seminarja, ki sta potekala v okviru priprav na uveljavljanje novega programa življenja in dela osnovne šole, se je udeležilo osem učiteljev iz štirih ljubljanskih osnovnih šol ter iz Titovega Velenja in Križevcev pri Ljutomeru.

Seminar je bil namenjen usposabljanju za začetek poučevanja v šolskem letu 1983/84, zato so skoraj polovico programa obsegala predavanja Sonje Tavčar o Metodiki pouka mednarodnega jezika esperanta v tretjem razredu osnovne šole po učnem načrtu za fakultativni pouk, ki ga je lani sprejel Strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje. Poleg tega pa so udeležence ponovile in dopolnile znanje, ki so si ga pridobile med šestmesečnim dopisnim tečajem. Ta del seminarja je vodil Tibor Cserne, profesor

zgodovine, matematike in esperanta iz Budimpešte. Manjši del programa pa so obsegala predavanja o organizaciji dela esperantskega krožka na osnovni šoli (Dragica Grabnar, OŠ Vencija Perka, Domžale), o zgodovini esperantskega gibanja (dr. Peter Zlatnar), o esperantski književnosti (Janez Jug) in o organiziranosti esperantskega gibanja (Janez Zadavec).

Na koncu seminarja so vse udeležence uspešno opravile preskus znanja. Septembra bodo začele poučevati mednarodni jezik v tretjem razredu osnovne šole ali pa bodo vodile tečaje v okviru interesnih dejavnosti.

V letošnjem šolskem letu bo Zveza društev za mednarodni jezik organizirala že drugi dopisni tečaj mednarodnega jezika esperanta za učitelje osnovnih in srednjih šol, ki se bo končal junija prihodnje leto s podobnim seminarjem kot je bil letošnji. Razpis dopisnega tečaja bo razposlal Zavod SRS za šolstvo vsem osnovnim in srednjim šolam.

Predsednik komisije:
JANEZ JUG

SEMINAR ZA PRIDOBITEV PEDAGOŠKO-ANDRAGOŠKE IZOBRAZBE - DOPOLNILO

V zadnji številki našega glasila smo objavili razpis seminarja za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe, ki ga pripravlja Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete v Ljubljani. V obvestilu je pomotoma izpadlo, da obsega seminar **osnove pedagogike, psihologije, didaktike in andragogike ter nekatere poglavja iz specialne metodike**. Vse te predmete predvideva namreč tudi predpisani program za pridobitev pedagoške in andragoške izobrazbe.

Vabilo

Vzgojno-izobraževalni zavod Lendava, TOZD Osnovna šola Velika Polana, vabi vse prosvetne delavce, ki se poučevajo v Veliki Polani, na slovesnost ob poimenovanju šole po Mišku Kranjcu. Proslava bo 18. septembra 1983 ob 10.30 v Veliki Polani.

KOLEKTIV OSNOVNE ŠOLE VELIKA POLANA

Razpisna komisija
VVO CERKNO
razpisuje dela in naloge
— **ravnatelj**

Kandidat mora poleg z zakonom določenih pogojev izpolnjevati še naslednje:

- da je usposobljen za opravljanje del vzgojitelja ali strokovnega delavca po določilih 38. in 39. člena zakona o vzgoji in varstvu predšolskih otrok ali izpolnjuje pogoje za opravljanje del učitelja po 96. členu ZOŠ;
- ima 5 let delovnih izkušenj, od tega najmanj 2 leti dela pri vzgoji in varstvu predšolskih otrok;
- ima organizacijske in strokovne sposobnosti;
- ima aktiven in pozitiven odnos do samoupravnih socialističnih odnosov.

Izbrani kandidat bo imenovan za dobo 4 let.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev naj kandidati pošljejo v roku 15 dni od objave na naslov: VVO Cerkno, 65282 Cerkno, z oznako »za razpisno komisijo«.

Kandidati bodo obveščeni o izidu razpisa v 30 dneh po izbiri.

Svet OSNOVNE ŠOLE HEROJA FRANCA BUKOVCA MEDVODE-PRESKA

razpisuje dela in naloge
— **ravnatelj**

Kandidati morajo izpolnjevati pogoje, določene z zakonom o ZD in zakonom o OŠ in imeti:

- ustrezno pedagoško izobrazbo in 5 let delovnih izkušenj po opravljenem strokovnem izpitu,
- organizacijske sposobnosti,
- biti družbeno politično aktiven in imeti pozitiven odnos do družbenega premoženja in samoupravljanja.

Mandat traja 4 leta. Začetek dela je 25. 12. 1983.

Kandidati naj pošljejo prijavo z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Razpisna komisija pri Svetu šole heroja Franca Bukovca Medvode-Preska, 61215 Medvode, Preška cesta 22. O izbiri jih bomo obvestili v 30 dneh po sklepu Sveta šole.

France Čebašek

Vsi smo povezani v živo drevo človeštva, in kadar umre eden od nas, posebno, če je to dober človek in pošten tovariš, je prizadeta vsa človeška skupnost.

Letošnjega 1. junija je učitelj in učenec Osnovne šole Škofljica in krajane pretresla novica o smrti Franceta Čebaška, dolgoletnega ravnatelja na naši šoli, predanega pedagoga in dejavnega družbenopolitičnega delavca.

France Čebašek, ki je petnajst let vodil naš kolektiv, si je ves čas zavzeto prizadeval, da bi se učitelji in učenci na naši šoli dobro počutili, ker, kot je vedno poudarjal, le zadovoljstvo in resnično veselje do dela rojevata uspehe. Pri tem nam je bil s svojim optimizmom, obarvanim s pristranim humorjem, z odgovornim odnosom do dela zgled, kakšen naj bo človek, ki dela na tako občutljivem področju, kot je vzgoja in izobraževanje mladine. Posebno skrb je namenjal mladim učiteljem, katerim je vedno prijateljsko svetoval in jih spodbujal, kadar je bilo to potrebno. Poznal je vsakega učenca, nikoli ni skoparil s pohvalo, grajal je nerad, zato so ga imeli radi vsi, tudi tisti, ki so že zapustili osnovnošolske klopi in se vključevali v kulturno in družbenopolitično dogajanje na šoli in v krajevni skupnosti.

»Naša mladina je dobra,« je govoril zmeraj, kadar se je kdo pritožil čez mlade, »sicer pa smo jo vzgojili mi, starejši, in mi smo odgovorni zanjo.« Te odgovornosti se je dobro zavedal, zato se

je zmeraj trudil, da bi naša šola učence temeljito pripravila za življenje. Kako vesel je bil, kadar je zvedel, da je v življenju uspel učenec, ki mu je pri nas šlo bolj trdo, in kako ponosen je bil na tiste, ki so z vztrajnostjo, trudom in sposobnostjo želi uspehe. »Človek, ki se pri svojem delu trudi, mora občutiti tudi dosežke teh prizadevanj, in za učitelje je najlepša nagrada, če vidimo, da smo vzgojili poštene in delavne ljudi ter dobre in zavedne državljanke,« nam je govoril.

Skrbel je tudi za to, da je bila šola povezana s krajem, posebno pa se je trudil, da bi Škofljčani dobili novo šolo. Toda, še preden smo se učitelji in učenci preselili v nove prostore, je hudo zbolel. Dokler so mu še dopuščale moči, nas je obiskoval, se zanimal za življenje v novi šoli, nam svetoval, potem pa je neizprosna usoda končala njegovo bogato življenje.

France Čebašek je poleg rednega dela opravljal še nešteto dolžnosti. To mu je vzelo veliko časa in moči, in bilo bi potrebno precej prostora, če bi hoteli opisati, kaj vse je bil in kje vse je sodeloval. Dolžni pa smo povedati vsaj to, da je bil tovariš Čebašek zares dober človek in dober tovariš.

Spomin na njegovo delavno, bogato življenje bo še mnogim, ki smo ga poznali, spodbuda in zgled, kakšen naj bo dober učitelj.

KOLEKTIV OSNOVNE ŠOLE ŠKOFLJICA

Komisija za delovna razmerja OSNOVNE ŠOLE INŽ. JANEZA MARENČIČA PODZEMELJ, 68332 GRADAC

razpisuje dela in naloge

— **učitelja angleškega jezika**

Pogoj: predmetni učitelj angleškega jezika

Stanovanja ni.

Prijave pošljite v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Osnovna šola inž. Janeza Marenčiča Podzemelj, 68332 Gradac v Beli krajini. Priložite dokazila o izpolnjevanju pogojev.

REPUBLIŠKI SEKRETARIAT ZA PRAVOSODJE IN UPRAVO V LJUBLJANI KAZENSKI POBOLJŠEVALNI DOM DOB PRI MIRNI

razpisuje dela in naloge

— **učitelja matematike in fizike**

Pogoji: končana pedagoška akademija, smer matematika in fizika, 2 leti ustreznih delovnih izkušenj in strokovni izpit.

Od kandidatov pričakujemo primerne moralnopolitične lastnosti, da niso v kazenskem postopku ali obsojeni za kaznivo dejanje. Znanje slovenskega jezika je obvezno.

Delovno razmerje se sklene za nedoločen čas, s polnim delovnim časom. Za razpisana dela in naloge se upošteva zavarovalna doba s povečanjem 12/16. Kandidatom nudimo po dogovoru samsko ali družinsko stanovanje.

Prijave z življenjepisom in dokazili pošljite v 8 dneh po objavi na naslov: Kazenski poboljševalni dom Dob pri Mirni, 68233 Mirna.

ZDRUŽENE OSNOVNE ŠOLE CELJE SŠ TOZD OSNOVNA ŠOLA BRATJE DOBROTIŠEK VOJNIK

razpisuje dela in naloge

— **ravnatelj**

Kandidat mora izpolnjevati splošne pogoje, določene z zakonom o združenem delu, z zakonom o osnovni šoli in družbenim dogovorom o uredništvu kadrovske politike v občini, in imeti:

- višjo ali visoko izobrazbo pedagoške smeri, 5 let delovnih izkušenj na področju vzgoje in izobraževanja po opravljenem strokovnem izpitu,
- organizacijske sposobnosti
- biti družbeno-politično aktiven in imeti pozitiven odnos do družbenega premoženja in samoupravljanja.

Mandat traja 4 leta. Začetek dela: 15. novembra ali 1. decembra. Stanovanja ni!

Kandidati naj pošljejo prijavo z opisom dosedanjega dela in z dokazili o izpolnjevanju pogojev v zaprti ovojnici z oznako: »za razpis ravnatelja« na zgoraj navedeni naslov.

Prijave sprejemamo 15 dni po objavi v Prosvetnem delavcu. Prijavljene kandidate bomo obvestili o izidu razpisa v 30 dneh po preteku razpisa.

gdan Čepič, Tea Dominko, Leopold Kejžar, Franci Kržan, Marijana Kunj, Vida Nered, Albin Pučin, Alenka Pučko, Marija Skalar, Janez Sušnik, Jože Valentinič, Viktor Zorž

Uredniški odbor: Geza Čahuk, Tea Dominko, Jure Gartner, Marijana Kunj, Rudi Lešnik, Barica Marenčič-Požarnik, Veljko

Troha, Jože Valentinič, Marija Velikonja, Majda Vujović
Uredništvo: Jože Valentinič, glavni urednik, Marijana Kunj, odgovorna urednica, Tea Dominko, tehnična urednica.
Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104

Marija Apšner

V 47. letu starosti je prenehala biti srce naše drage kolegice, sodelavke in tovarišice.

Marija Apšner, rojena Potočnik, se je rodila 20. 8. 1936 v Murski Soboti. Med okupacijo se je s starši preselila v Dravograd, kjer je oče služboval v rudniku v Mežici.

Osnovno šolo je obiskovala v Mežici in Rogatcu. Nižjo gimnazijo je končala v Slovenj Gradcu in se leta 1950 vpisala na višjo gimnazijo na Ravnah na Koroškem, kjer je maturirala leta 1955. Še istega leta se je vpisala na višjo šolo za medicinske sestre v Ljubljani in končala študij leta 1958.

Pot jo je vodila nazaj v Mursko Sobotu, kjer se je 1. 9. 1958 zaposlila v Splošni bolnišnici Murska Sobotna na internem oddelku kot glavna oddelčna sestra. Na tem delovnem mestu je ostala do leta 1962. Prvega decembra istega leta se je zaposlila v Zdravstvenem domu Murska Sobotna, v dispanzerju za pljučne

bolezni in TBC. Želja, da bi jala svoje bogato znanje in kušnje prihodnjim rodovom, bila tako močna, da se je 1. 1972 zaposlila na zdravstveni šoli Murska Sobotna v Rakičani, ki ji je ostala zvesta do smrti. Predanost pedagoškemu poklicu jo je vodila v študij pedagogike in psihologije, kjer je absolvirala.

Spominjamo se meseca marca 1981, ko je odhajala na zdravljenje v upanju, da se kmalu dimo, pa vendar z bolečino v srcu in neko težko slutnjo. Želja življenju je bila tako močna, volja jeklena, da se je v šolskem letu 1982-83 vrnila med nas mesec dva, in učenecem še zadnji krat hitela razlagati novo snov neke kirurškega bolnika in patologije.

Toda bolezen je bila močnejša. Naše drage Rije ni več. Njegov lik bo ostal v naših srcih in mislih med nami, kajti tega ni moglo pozabiti.

SODELAVCI

Slava Platovšek

Petintrideset let se je razdaljala otrokom, šoli, sotovarišem. Nikdar je nismo videli žalostne, pa četudi je po deset ur trdo delala.

In zgodilo se je, da smo morali nenadoma slišati trpko resnico: Slava Platovšek ni več! Spominjamo se, kako zavzeto je govorila: V pokoj grem, toda rada bi bila med mojo ljubo mladino še vsaj deset let. Vsi, ki smo poznali njeno pedagoško ustvarjalnost, smo vedeli, da je to res. Kako tudi ne bi bila, ko pa je bila v resnici naša, saj je znala ustvarjati tisto pravo zdravo in pedagoško ozračje in toplino, ki sta temelj ustvarjalnega dela v šoli in zunaj nje. To pa ni dano vsakomur, ki hodi po razredu in deli učencem.

Slava Platovšek je bila rojena 22. 2. 1925. Bila je hči srednjega kmeta iz Spodnje Savinjske doline. V Levcu pri Celju je bil njen dom. Osnovno šolo je končala v Petrovčah, meščansko je obiskovala v Celju. Slednje ni dokončala, šolanje je prekinila vojna.

Oče je bil naprednjak, saj je sodeloval s partizani že leta 1941. Tudi Slava se je proti koncu leta 1943 pridružila očetu.

Skupaj sta zbirala sanitetni in sarniški material in živila. Tudi mati je pomagala po svoji moči. Tako je vsa družina delovala v boju, ki je terjal veliko poguma in tveganj dejanj. Po osvoboditvi je nadaljevala šolanje, postala je učiteljica. Službovala je v Ločah pri Poljanah, Rakovcu na Pohorju, hovi pri Konjicah, potem pa prišla na osnovo šolo v Žalec. Žalcu je ostala več let, vse upokojitve. Slava ni bila zadovoljna s pedagoškim delom, kar je storila dobrega ljuba v boju za svobodo in po vojni družbeno-politični organizaciji. Kadar odide tak človek, kršna je bila Slava, nastane praznina, ki je ni mogoče zapolniti samo s spominom nanj.

Vsem, ki smo bili njeni sotočniki, je bilo ob tem zadnjem vesu resnično hudo. V nasprotnost ostala hvaležnost za njeno ustvarjalno pedagoško delo, vse, kar je storila dobrega ljuba v boju za svobodo in po vojni družbeno-politični organizaciji. Kadar odide tak človek, kršna je bila Slava, nastane praznina, ki je ni mogoče zapolniti samo s spominom nanj.

-dk-

NOVA PEDAGOŠKA REVIIJA

Zveza učiteljskih društev Srbije bo v kratkem znova pričela izdajati pedagoško revijo Učitelj, ki je prvič izšla že pred 110 leti. Revija je namenjena predvsem učiteljem razrednega pouka in vsem, ki se zanimajo za izobraževanje in vzgojo učencev na nižji in srednji stopnji osnovne šole. V njej bodo učitelji, študenti pedagoških šol, starši in drugi našli odgovor in nasvet na vprašanja iz prakse, se seznanjali z delom drugih šol, si izmenjevali izkušnje. Nekaj stalnih in občasnih rubrik, ki jih načrtuje uredništvo: novosti v vzgoji in izobraževanju, inovacije pri razrednem pouku, izobraževanje in izpo-

polnjevanje učiteljev, izkušnje, raziskave, družina in šola, knjižna in metalno zdravje v šoli, tika, novosti v svetu, ugledni dagoški delavci itd.

Revija Učitelj bo izhajala kratko letno v skupnem obsegu strani. Naročimo jo na naslov: **Savez učiteljskih društev Srbije, 11000 Beograd, Narodnog fronta 43.** Kdor želi prejeti letošnje številke, mora hitro nakazati na žiro račun našega izdajatelja 60806-678-81087 letno naročnino. Ta znaša za posameznika 200 din (za študente 150 din) organizacije pa 600 din.

prosvetni delavec

Ustanovitelj: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom.

Izdajateljski svet ČZP Prosvetni delavec: predsednik Aleš Golja, Bo-

Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643
Po mnenju Republiškega koledarja za vzgojo in izobraževanje časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od meta proizvodov (glej 7. točko odstavka 36. člena zakona o davčenju proizvodov in storitev prometu).